

Martin Fahlgren

Kominterns linje i Tyskland 1928-34

Innehåll

Inledning.....	2
I. Historik över kampen mot fascismen i Tyskland.....	5
II. Kritik av Kominterns och KPD:s linje	19
III. Komintern och kampen mot fascismen under folkfrontsperioden	26
Tillägg	28

Bundesarchiv, B 145 Bild-P046279
Foto: Weinrother, Carl | 1932

Karl-Liebknecht-huset – Tyska kommunistpartiets (KPD) huvudkvarter 1926-33

Presentation

Detta är en artikel som skrevs 1972 som ett interninlägg i den maoistiska organisationen Marxist-Leninistiska Kampförbundet (MLK). Den har tidigare nätpublicerats i en dokumentsamling om debatten som fördes i MLK vid denna tid, men eftersom artikeln behandlar ett ämne som fortfarande är av stor vikt – om fascismen/nazismen och hur denna kan och inte kan bekämpas – och fortfarande står sig ganska väl, så ges den här ut som en separat artikel.

Delar av inledningen handlar om förhållanden i den dåvarande maoistiska vänstern och kan läsas kursivt, dvs det är inte nödvändigt att läsa dem för förståelsen av resten av artikeln.

Förutom att en del noter och smärre kommentar tillagts så är artikeln oförändrad.

Martin F i september 2013.

Den som är likgiltig för sin rörelses historia, kan inte vara en klassmedveten arbetare.
(V.I. Lenin: *Samlade skrifter i urval*, band 18/19 del II s. 588)

Inledning

De historiska frågorna har alltid ansetts vara viktiga inom den revolutionära rörelsen. Detta beror inte på att kommunister skulle vara några världsfrånvända historiker, utan på att arbetarklassens erfarenheter – både positiva och negativa – är av avgörande vikt att studera och analysera, för att det skall bli möjligt att utforma en riktig politik. Att kommunister studerar arbetarrörelsens historia beror inte på att de i första hand skulle ”lida” av något slags *moraliskt*, klasslöst sanningsbegär, utan därför att sanningen och endast *den tjänar proletariatet*.

Varianter av denna argumentation användes också av förbundsmajoriteten under hösten 1970 mot de opportunistiska kapitulationister, som vid denna tidpunkt ville upplösa MLK och gå över till KFML.

De historiska frågor, som då användes för att motivera MLK:s fortsatta existens som självständig organisation, var KFML:s accepterande av en lögnaktig historieskrivning när det gällde f.d. VUF-Uppsala och PÅL-fraktionen.¹ Denna fråga var faktiskt *huvudfrågan* vid denna tidpunkt, när det gällde att motivera MLK:s fortsatta existens – och denna linje fastslogs i den resolution, som antogs vid MLK:s rikskonferens den 29-30 augusti 1970 (se f.ö. dokumentationen från samma rikskonferens, spec. den inledande kommentaren). KFML:s ovilja att söka den historiska sanningen, ansågs då så viktig, att man inte kunde tänka sig en upplösning av förbundet innan man nått enhet med KFML i dessa frågor och därför beslöts att man skulle skriva en verksamhetsberättelse och begära att KFML skulle ta ställning till denna.

Efterhand växte den politiska kritiken av KFML, men ännu i mars 1971 (i *Stormklockan* nr. 2-71) hade ”historien” en framträdande plats i kritiken av KFML (se artikeln ”Kampen för den kommunistiska rörelsens enhet – ...”). Så här efteråt känns det egentligen lite löjligt, att MLK:s fortsatta existens huvudsakligen motiverades med en sådan relativt liten historisk fråga – det förefaller mig nu, som att det i sig var felaktigt att *på detta sätt* motivera MLK:s existensberättigande.

Men trots detta visade denna period i MLK:s historia, att det hos många av MLK:s medlemmar fanns en sund inställning – sökandet av, och försvaret av den historiska sanningen.

Lärdomar från Komintern – dess betydelse för oss

Om MLK kunde motivera sin självständiga existens gentemot KFML med huvudsakligen ”historiska” argument (skillnaderna i synen på f.d. VUF-Uppsala och PÅL-fraktionen), så är det egentligen ganska anmärkningsvärt, att de stora historiska frågorna – när det gäller hela den internationella arbetarrörelsen – inte har fått något större utrymme i förbundet.

Då man i MLK tidigare behandlat Komintern, har det mer eller mindre från början *antagits*, att Kominterns *linje* var riktig, och från den utgångspunkten har man sedan tagit itu med *ex* SKP:s politik. Enligt min mening är detta en felaktig metod, speciellt som det finns starka skäl att anta att Kominterns *linje* inte alltid var riktig, vilket den här artikeln bl a försöker visa.

Om man utgår från att Kominterns linje var riktig i sina huvuddrag under organisationens hela existens, och den i verkligheten var felaktig under vissa tidsperioder – då kommer vi aldrig att kunna utforma en riktig politik – vi kommer förr eller senare oundvikligen att

¹ VUF står för Vänsterns Ungdomsförbund som bröt med VPK och bildade MLK.

PÅL-fraktionen syftar på en opposition kring Per-Åke Lindblom som bröt med VUF och gick över till KFml.

hamna fel.

Då en så jämförelsevis futtig fråga, som den om VUF-Uppsala och PÅL, kunde motivera en självständig existens för MLK, då måste rimligtvis en fråga som Kominterns historia vara av oerhört mycket större betydelse och verkligen uppfordra till noggranna studier och analyser. I det senare fallet rör det sig inte bara om några små vänstergruppers historia, utan *avgörande* historiska problem, som gäller den internationella arbetarrörelsens kamp under *en period av femtio (50) år!!* Dessa frågeställningar kan inte undgå att vara av utomordentlig vikt för den revolutionära rörelsen.

Förutom ovanstående mera allmänna reflektioner finns det flera specifika skäl till att jag skrivit denna artikel. Nedan har jag försökt att i tre punkter presentera dessa:

(1). Den debatt, som nu ”rasar” i förbundet har visat, att majoriteten av förbundsledningen saknar förståelse för de strategiska och taktiska problem, som den revolutionära rörelsen står inför i Sverige. I stället för att på ett *positivt* sätt försöka *förstå* de problem som ”oppositionen” har ställt, har våra skrivelser bemötts med ”bockar i kanten” och allmänna resonemang (om de överhuvudtaget har tagits upp), som helt har gått förbi de taktiska och strategiska problem vi ställt. Med en sådan *negativistisk* inställning från förbundsledningens sida, försvåras och på sikt omöjliggörs en sund utveckling av förbundet.

Denna artikel, som behandlar taktiska och strategiska problem förknippade med en hel *konkret* historisk epok, hoppas jag skall skapa en *förståelse för frågornas vikt*. Jag väntar mig inte att förbundsledningen (eller förbundsmedlemmarna) på en gång skall erkänna att beskrivningen och värderingen av Kominterns politik i Tyskland är riktig, det vore att begära för mycket. Men, när det gäller en sådan fråga, som kampen mot fascismen i Tyskland, då duger det inte att försöka ”komma undan” med allmänna, intetsägande och politiskt urvattnade fraser. Att behandla denna fråga – arbetarklassens största nederlag i historisk tid (om man åtminstone medräknar *följderna*) – på *samma* nonchalanta sätt, som våra tidigare försök att initiera en utvecklande teoretisk debatt, detta skulle vara en politisk dödförklaring av förbundsledningen som politisk ledning (egenhändigt författad och vidimerad).

Det duger inte heller, att undvika en debatt i dessa frågor med hänvisningar till ”prioriteringar” – om man säger sig vilja och verkligen avser att bygga ett revolutionärt kommunistiskt parti. Kampen mot fascismen i Tyskland ställer så många frågor av vikt för den revolutionära rörelsen *av idag*, att det skulle vara en skandal att i en organisation som kallar sig kommunistisk, vägra ta upp en sådan diskussion.

Detta betyder inte, att hela förbundet nu måste lägga allt annat åt sidan och börja studera dessa frågor, men det innebär att alla bör informera sig om problemens *existens*. Det betyder inte heller, att en stor del av kadern nu måste avdelas för att tränga in i Kominterns politik mellan 1928 och 1934, men det innebär att man måste göra klart för sig att Kominterns politik inte är problemfri och att förbundet *på sikt* måste tränga in i dessa frågeställningar och lösa dem. Detta betyder också, att debatten inte kan anses vara klar i och med detta inlägg + ett eventuellt svar från t ex PB (Politbyrå). Denna artikel har givetvis inte uttömt ämnet – frågorna är av en sådan vikt, att debatten och studierna måste föras vidare, så att *vi* (så småningom) skall kunna dra de riktiga lärdomarna och slutsatserna (även om jag är övertygad om att denna artikel i huvudsak riktigt värderar perioden i fråga).

(2). I resolutioner från MLK:s kongress, i *Stormklockan*, i förordet till *Kominterns program och stadgar*, har det upprepade gånger sagts att studier och analyser av Kominterns teori och praktik är nödvändiga och skall initieras. Denna artikel är också ett inlägg i denna fråga. Dessutom har ju det idoga författarparet Gustafsson/Wickman i

KFML:s regi, nyligen lyckats producera en ny ”ideologisk kraschlandning” med boken *Marxism eller trotskism*,² där de också behandlar frågan om kampen mot fascismen. Efter som denna bok sannolikt kan få ett visst skadligt inflytande på vänstern, är det nödvändigt att ta itu med den felaktiga historieskrivning om bl a kampen mot fascismen i Tyskland, som LG/KW framlägger i sitt alster.

(3). Fascistiska strömningar har börjat växa fram igen, som de gör under perioder då den imperialistiska kapitalismen befinner sig i kris. I länder som Italien, Frankrike, Västtyskland finns det växande fascistiska rörelser – i Italien är den fascistiska rörelsen en verklig fara för den borgerliga demokratin. T.o.m. i Sverige finns det tecken på att fascisterna börjat sticka upp sina fula trynen, även om de *öppet* inte deklarerar sina ståndpunkter utan än så länge döljer sig i olika förklädnader (ex. Demokratisk Allians).

Vi måste alltså förbereda oss för kamp mot fascismen. För att bli framgångsrika i denna kamp, måste vi lära oss att förstå fascismens natur och *hur* den bekämpas. Detta fordrar att vi studerar och analyserar, både de positiva och negativa sidorna av den kamp, som har förts mot fascismen i Europa, hur enhetsfronten mot fascismen måste byggas upp för att ha utsikter att stoppa fascismen etc. etc.

Anmärkningar om den fortsatta artikelns uppläggning

Resten av artikeln är indelad i tre (3) huvudavsnitt:

- I. En historisk genomgång av händelserna i Tyskland och kommunisternas linje.
- II. En kritik av Kominterns och KPD:s linje.
- III. En kortfattad kritik av folkfrontslinjen och Kominterns ”analys” av ”den tredje perioden” (1928-34).

Tyngdpunkten av artikeln ligger på Kominterns och tyska kommunistpartiets (KPD:s) i Tyskland under perioden i fråga. Detta beror inte på, att jag *anser* att socialdemokraterna förde en ”bättre” politik än kommunisterna. De tyska socialdemokraterna (SPD) förde i verkligheten en självmordspolitik, som endast kan karakteriseras som ett förräderi mot den tyska arbetarklassen – ett förräderi av högsta potens.

Orsaken till att artikeln huvudsakligen behandlar kommunisternas roll och linje, är i stället den, att deras politik är av störst intresse för oss, när vi skall utforma en riktig politik. Dessutom är det illusion att ens vänta sig att socialdemokrater skall föra en riktig politik *självständigt* – om de gjorde det, då hade de ju upphört att vara socialdemokrater. Däremot kan man begära av kommunister, att de skall föra en riktig politik.

Vi har heller ingenting att vinna på att bara skylla nazismens seger i Tyskland på socialdemokraterna. Ett sådant förfarande är bara ämnat att dölja det faktum, att kommunisternas felaktiga politik omöjliggjorde arbetarklassens kampenhet mot fascismen. Det är *endast* en riktig revolutionär politik från KPD:s sida, som hade kunnat sätta stopp för fascismen, *endast* en sådan riktig politik hade kunnat mobilisera även de socialdemokratiska arbetarna i kampen. (Se vidare avsnittet II, där detta utreds närmare).

Detta betyder naturligtvis inte att vi i vår propaganda och agitation inte ska påvisa socialdemokratins roll i kampen mot fascismen. Det är givetvis både nödvändigt och riktigt att göra sådana avslöjanden. Men kritiken mot socialdemokratins politik har en helt annan dimension än den kritik man kan rikta mot Kominterns politik under kampen mot fascismen. Socialdemokratins politik är under *alla* förhållanden oförmögen att självständigt utforma en riktig antifascistisk politik, därför att socialdemokratins politik är reformistisk till sin natur. Kominterns politik är av ett annat slag, man hade på den tiden i Komintern åtminstone subjektivt revolutionära målsättningar med sin politik. Därför måste en kritik av

² Om denna se K-Å Anderssons [Inledning till "Lögnens renässans"](#). (innehåller länkar till övriga avsnitt)

Kominterns politik i exempelvis Tyskland ha en annan utgångspunkt. När man kritiserar socialdemokraterna är det just för att de är socialdemokrater, medan en kritik av Komintern gäller taktik och strategi för revolutionen, en målsättning som socialdemokratin inte ens på papperet ställt sig.

I. Historik över kampen mot fascismen i Tyskland

1. Historisk bakgrund till fascismens framväxt.

Det första världskriget åtföljdes av en segerrik socialistisk revolution i Ryssland 1917.

Ett år senare krossades de tyska arbetarnas försök att följa de ryska kamraternas exempel.

Den ryska revolutionen blev segerrik, delvis beroende på att det fanns ett parti, som var i stånd att ställa sig i ledningen för revolutionen – det bolsjevikiska partiet.

Den tyska Novemberrevolutionen 1918 krossades, delvis beroende på att det saknades ett parti liknande bolsjevikpartiet. Spartakusförbundet, som leddes av Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht, hade ännu inte lyckats skapa ett sådant parti, man hade just påbörjat byggandet.

Oktoberrevolutionen upprättade proletariats diktatur och man började bygga socialismen.

På bolsjevikernas initiativ skapades det en ny International – den Tredje Internationalen eller Kommunistiska Internationalen (Komintern), som den kom att heta. Denna international skapades därför att den tidigare internationalen – den andra – i samband med det första imperialistiska världskrigets utbrott, hade visat sig vara fullständigt bankrutt. De flesta partier, som tillhörde denna international, stödde – trots högtidliga löften före kriget, att vid krigsutbrott vända vapnen mot de ”egna” kapitalisterna – just samma kapitalister och deras regeringar.

Den tyska revolutionen krossades med de gamla socialdemokratiska ledarnas bistånd. Den tyska sektionen av den f. d. Andra Internationalen kom att bli kontrarevolutionens triumfkort. Ledarna för detta parti stödde de tyska kapitalisterna och den tyska armén och värvade frikårer och andra terroristband för att krossa den tyska revolutionen i blod.

Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht och andra tyska revolutionärer mördades med de tyska socialdemokratiska ledarnas hjälp. Tyska socialdemokratiska ledare, som Ebert och Noske, kommer för alltid att representera det socialdemokratiska förräderiet mot den tyska arbetarklassen.

Ur de kontrarevolutionära grupper, som vid denna tidpunkt hade sanktionerats av de socialdemokratiska ledarna, kom senare de första kadreerna i det framtida nazistpartiet att växa fram.

Den tyska monarkin avlöstes 1919 av ”Weimarrepubliken”. Den första Weimarregeringen leddes av socialdemokraterna (SPD) i koalition med två öppet borgerliga partier: det Tyska Demokratiska Partiet och det katolska Centrum (den s.k. Weimarkoalitionen).

Vid parlamentsvalen (Reichstag) 1919 erhöll de partier som kallade sig marxistiska sammanlagt nära 46% av rösterna. Detta valresultat återspeglade, att de socialistiska idéerna hade ett omfattande stöd bland den tyska arbetarklassen. Men på grund av de tyska socialdemokratiska ledarnas förräderi och det nybildade tyska kommunistpartiets relativa svaghet, kunde inte de potentiellt revolutionära krafterna utlösas – den proletära revolutionen i Tyskland lät vänta på sig. 1921 stod det klart för Komintern, att den socialistiska revolutionen i Europa, som man väntat sig skulle bryta ut ganska så snabbt, var fördröjd och detta för en obestämd tid.

I detta läge utarbetade Komintern enhetsfronttaktiken, som en metod att ena de politiskt splittrade arbetarmassorna i kamp mot kapitalet och stärka de kommunistiska krafterna i de länder där socialdemokraterna var starkare än kommunisterna. Enhetsfronttaktiken skulle möjliggöra arbetarklassens *kampenhet* mot kapitalets offensiv, samla arbetarklassen och förbereda den för den slutgiltiga kampen mot kapitalismen. *Under denna kamp* skulle kommunisterna, i kraft av sin riktiga politik (inte genom organisatoriskt mygel el. dylikt) stärka sin ställning inom arbetarklassen och därmed också undantränga socialdemokratins inflytande.

Detta var en slags ”reträtt” från Kominterns sida. Man hade tidigare inriktat sig på ett direkt maktövertagande, men nu hade det visat sig att bourgeoisin var motståndskraftigare än man tidigare hade trott.

Epoken för de stora segrar, som Kommunistiska Internationalen vunnit under de år som följde på kriget, var förbi. I väntan på nya revolutionära strider, måste vi återuppbygga och stärka våra organisationer och erövra reformisternas positioner genom ett ihärdigt arbete inom arbetarorganisationerna. ... Därför lanserade kongressen slagordet: ”Ut till massorna!”. (Rakosis historik inför Kominterns 4:e kongress, cit. efter *Röda Häftet* 3/4, s 6)

I Tyskland utvecklade sig 1923 en revolutionär kris. P.g.a. att 7 den tyska regeringen 1922 hade varit oförmögen att fullgöra de ”förpliktelser” som fastslagits av Versaillesfördraget, lät den franska regeringen i januari 1923 ockupera Ruhrområdet med franska trupper. Den åtföljande krisen resulterade i en okontrollerbar inflation, som orsakade ruiner av småbourgeoisin, stora strejker i Ruhr och i andra stora industricentra, politisk instabilitet, förtroendekris gentemot den sittande regeringen och en snabb radikalisering av arbetarmassorna, som i allt större utsträckning vände sig till kommunisterna för att finna en revolutionär utväg ur krisen – men krisen medförde också en snabb tillväxt av en annan politisk strömning – nazismen.

Det tyska kommunistpartiet (KPD) visade sig tyvärr vara oförmöget att riktigt utnyttja situationen. Krisen i Tyskland gick över och den tyska regeringen lyckades med bl a amerikanskt stöd stabilisera ekonomin och återupprätta sin politiska auktoritet.

Detta förhållande återspeglade sig vid valen till Reichstag i maj 1924, där det sammanlagda röstetalet för de ”marxistiska” partierna, föll till 33%. Nazisternas styrka gick ner ännu mer drastiskt.

Mellan 1925 och 1929 var Weimarrepubliken mycket stabil. Det största partiet i parlamentet var socialdemokraterna (SPD). Partiet kontrollerade majoriteten av den tyska arbetarklassen och fackföreningsrörelsen. SPD kontrollerade vidare ”Reichsbanner”, en massförsvarsorganisation, som svurit att försvara Weimarrepubliken mot varje ”illegalt” försök att störta republiken (dvs. både från vänster och höger).

SPD satt i den federala regeringen i över 1/3 av Weimarrepublikens 14-åriga existens. Dessutom innehade SPD större delen av tiden delstatsregeringen i Preussen, den största delstaten i Tyskland, där 2/3 av landets befolkning var bosatt. Det borde av detta stå klart, att ett revolutionärt parti, som ämnade leda en social revolution i Tyskland, av nödtvång måste utveckla en riktig strategi och taktik gentemot SPD och de arbetare som följde detta parti.

Vid valen till Reichstag 1928 erhöll SPD 29,8% av rösterna och återvände till taburetterna i den federala regeringen efter fyra års opposition. Kommunistpartiet fick 10,65% av rösterna, medan nazisterna fick nöja sig med 2,6%.

Året 1928 är av stor betydelse, ty detta år kom Komintern att utarbeta den politik som det tyska kommunistpartiet skulle följa ända till nazisternas maktövertagande och en tid efteråt, till våren/sommaren 1934. Vi kommer därför att göra ett avbrott i vår historie-

skrivning om Tyskland, för att titta lite närmare på denna politik, som – enligt min mening – var helt felaktig och kom att utgöra en av huvudorsakerna till att nazisterna lyckades ta makten och krossa den tyska arbetarrörelsen.

2. Kominterns politik 1928-34, den s.k. ”tredje perioden”.

*Det är omöjligt att göra slut på kapitalismen utan att göra slut på socialdemokratismen inom arbetarrörelsen. Därför är den döende kapitalismens skede samtidigt ett skede, där socialdemokratismen dör bort inom arbetarrörelsen. (J. V. Stalin: *Leninismens problem*, sid. 272)*

I början av 1928 gjordes en rad förändringar i Kominterns politik. Man ansåg att den ”första perioden” av kapitalistiska kriser och revolutionärt uppsving (1917-24) och den ”andra perioden” av kapitalistisk stabilisering (1925-28) nu var över. Den ”tredje perioden” stod för dörren – en period då kapitalismen skulle råka i kris och den proletära revolutionen återigen stå på dagordningen.

Inför denna kris ändrade Komintern radikalt sin generallinje. Den nya linjens viktigaste aspekt var att förhållningssättet gentemot socialdemokratien skärptes på ett sätt som fick vittgående konsekvenser för Kominternsektionernas tillämpning av enhetsfronttaktiken i allmänhet och fackliga arbetet i synnerhet.

För att få en uppfattning om den syn på fascismen och socialdemokratien som utgjorde den teoretiska grundvalen för den politik Komintern förde under den ”tredje perioden” och hur den växte fram, bör vi gå tillbaka några år i tiden.

1928 var Stalin den obestridda ledaren för SUKP(b). Därmed kom också Stalin att utgöra en stor auktoritet i Komintern, vars syn på fascismen och socialdemokratien i stort kom att överensstämma med Stalins.

Redan 1924 formulerade Stalin huvuddragen av sina ståndpunkter i denna fråga:

Det är inte sant att fascismen endast är bourgeoisins kamporganisation. Fascismen är inte bara en militärteknisk kategori. Fascismen är den bourgeoisins kamporganisation som stödjer sig på socialdemokratins aktiva understöd. Socialdemokratien är objektivt fascismens moderata flygel. Det fanns intet skäl att anta, att bourgeoisins kamporganisation kan vinna några avgörande framgångar i strider, eller i att regera landet, utan socialdemokratins aktiva stöd. Det finns inte större skäl att tro att socialdemokratien kan vinna avgörande framgångar i strider, eller i att regera landet, utan aktivt stöd från bourgeoisins kamporganisation. Dessa organisationer motsäger inte varandra, utan de kompletterar varandra. De är inte motsatser, de är tvillingar. Fascismen är ett informellt politiskt block mellan dessa två huvudorganisationer, ett block som har uppkommit under imperialismens efterkrigs-kris och för kampen mot den proletära revolutionen. Bourgeoisin kan inte behålla makten utan ett sådant block. (”Angående den internationella situationen” sept 1924, cit. efter Stalin *Works* vol. 6 /Moskva 1953/ sid. 294—5)

Med denna (felaktiga, vi ska senare försöka visa varför) grundsyn på socialdemokratien blev det helt naturligt att inför det revolutionära uppsvinget inrikta huvudangreppet mot socialdemokratien och speciellt då dess vänsterflygel. (Se t ex Stalins *Leninismens problem*, s 309, 342-48 och Kominterns program s.23)

Vid Komintern-kongressen 1924 var organisationens ordförande, Zinovjev, inne på samma linje som Stalin. Han deklarerade bl a att socialdemokratien ”har blivit en flygel av fascismen”. Vid samma Komintern-kongress infördes för första gången också begreppet ”enhetsfront underifrån”, som en beteckning på en ”enhetsfront” som riktade sig direkt mot de socialdemokratiska ledarna. (Överenskommelser med socialdemokratiska organisationer förbjöds).

Denna vänsterlinje övergavs emellertid redan året därpå, 1925, då Komintern gjorde en skarp högersväng, som motiverades med att kapitalismen hade trätt in i en stabiliseringsperiod, den ”andra perioden”. Detta år övergavs ”enhetsfronten underifrån”, och man

inledde samarbete, inte bara med reformistiska arbetarorganisationer, utan också med borgerliga grupperingar, som Kuomintang i Kina.

Den ”andra periodens” politik nådde sitt logiska slut efter en serie nederlag, där den andra kinesiska revolutionens blodiga undertryckande 1927 utgör det, mest tragiska exemplet. Ett annat exempel på politikens bankrutt är händelserna kring den anglo-sovjetiska fackföreningskommittén och generalstrejken i Storbritannien. (För en orientering i denna fråga se t.ex. Deutscher: *Den avväpnade profeten*).

De internationella bakslagen sammanföll med ekonomiska svårigheter i Sovjet. Dessa händelser skärpte fraktionskampen i SUKP. Det var uppenbart att man måste korrigera både Kominterns politik och politiken i Sovjetunionen. Frågan var bara hur?

I slutet av 1927 kom de första tecknen som förebådade en svängning i Kominterns politik. I sin rapport på SUKP(b):s 15:e partikongress framlade Stalin i sitt öppningstal, att kapitalismens stabiliseringsperiod nu var slut och att ekonomiska kriser och revolutionära kriser stod att vänta. (Se Stalin *CK:s politiska verksamhetsberättelse på SUKP(b):s 15:e kongress*, s. 19-27).

Några veckor efter kongressen [i januari 1929] antogs en resolution till försvar för SUKP(b)-kongressens beslut i EKKI (Kominterns exekutivkommitté), där samma värdering återfinns (se Jane Degras, *The Communist International 1919-1943. Documents*, vol. 2, s. 416-18).

Vid EKKI:s 9:e plenum i februari 1928 framställdes den nya synen på det politiska och ekonomiska läget än tydligare. Man förutspådde att kapitalet skulle inleda intensifierade attacker mot proletariatet, som till följd härav skulle radikaliseras. Denna process skulle emellertid inte innefatta de socialdemokratiska organisationerna. Tvärtom skulle dessa alltmer integreras i den borgerliga statsapparaten, varför en intensifierad kamp mot socialdemokratin var nödvändig. (se Degras vol. 2, s. 425 ff.)

Vid Kominterns 6:e kongress 1928 utarbetades och stadsfästes den nya politiken. Den ekonomiska analysen utvecklades av Kominterns ekonom E. Varga, medan Bucharin föredrog EKKI:s verksamhetsberättelse. Vid kongressen diskuterades och antogs också ett program (vars huvudförfattare var Bucharin). Komintern-kongressen konstaterade att borgarklassen under den stundande krisen skulle tvingas försvara sig mot arbetarklassens angrepp. De två former, som detta försvar kunde ta sig, var antingen satsning på fascismen eller på socialdemokratin. I det på kongressen antagna programmet läser vi bl.a.:

Alltefter den politiska konjunkturens växling använder sig bourgeoisin både av fascismens metoder och av metoden att sluta förbund med socialdemokratin, varvid socialdemokratin själv ej sällan spelar en fascistisk roll särskilt i för kapitalismen kritiska tider. Under utvecklingens gång visar socialdemokratin fascistiska tendenser, vilket inte hindrar den att frondera mot den borgerliga regeringen som ett oppositionellt parti i händelse av en politisk konjunkturförändring. Fascismens metod och metoden att ingå koalition med socialdemokratin är båda ovanliga för den ”normala” kapitalismens allmänna kris. De användes av bourgeoisin för att hämma revolutionens frammarsch. (*Kominterns program och stadgar*, s. 25-26)

Vid kongressen användes ännu inte termen ”socialfascism” om socialdemokratin. ”Vänstervridningen” fortsatte emellertid i takt med att Stalin-fraktionen skärpte kampen mot ”högern” (Bucharin-fraktionen) i SUKP. Attityden mot socialdemokratin hårdnade och från och med maj 1929 betecknades socialdemokratin allmänt som ”socialfascistisk”.

I teserna som antogs vid EKKI:s 10:e plenum (juli 1929) fastslog man bl. a.:

I denna situation av växande imperialistiska motsättningar och skärpning av klasskampen, blir fascismen en alltmer dominerande metod för det borgerliga väldet. I länder där det finns starka socialdemokratiska partier, antar fascismen den speciella formen socialfascism. (Degras vol. 3,

s. 44)

Efter EKKI:s 10:e plenum skrev *Pravda*:

Det nya uppsvinget för den revolutionära rörelsen ... konfronterar genast Komintern och dess sektioner, med särskild vikt, med uppgiften att avgörande intensifiera kampen mot socialdemokratin och speciellt dess 'vänster'-flygel som den farligaste fienden till kommunismen i arbetarrörelsen... (Cit. efter *Zenit* nr 18 1970³, s. 11)

Vid EKKI:s utvidgade presidiums sammanträde i februari 1930 antogs en resolution om KPD:s uppgifter där det bl a heter:

... partiets omedelbara uppgifter är som följer: ... Skoningslöst avslöjande av socialdemokratin, som huvudstödet och huvudkraften för upprättandet av fascistisk diktatur och som huvudorganisatör av krig mot Sovjetunionen (i vilket sammanhang speciell uppmärksamhet måste ägnas demaskeringen av 'vänster'-socialdemokraternas fascistiska roll), skoningslöst avslöjande av det tilltagande samarbetet mellan socialdemokratin och fascismen. (Eudin/Slusser, s. 249)

Vid EKKI:s 12:e plenum i september 1932 antogs en resolution, där vi läser följande:

Endast om huvudslaget riktas mot socialdemokratin – detta borgarklassens sociala huvudstöd – kan man med framgång slå och slå sönder proletariats huvudklassfiende – borgarklassen. (Degras vol. 3 s. 226)⁴

Enhetsfronten kunde under dessa förhållanden endast skapas *underifrån* och måste riktas mot socialdemokratin och spec. dess ledare. Enligt Komintern hade socialdemokratin och fascismen samma mål, socialdemokratin var redan "en del av det fascistiska systemet" (*Pravda* 1929 cit i *Zenit* nr 18, s. 11) – socialdemokraterna var "socialfascister" (socialister i ord, men fascister i handling). Under dessa omständigheter, hävdade man, var det omöjligt att besegra fascismen utan att först ha besegrat "socialfascisterna".

I sitt 1:a Majmanifest, som publicerades i april 1929, säger Komintern:

Arbetarna kan inte göra ett enda segerrikt revolutionärt framsteg utan att kliva över Andra Internationalens kropp, utan att bryta dess opposition mot arbetarrörelsen, utan att inse den fulla betydelsen av Andra Internationalens förräderi ... Kommunistiska Internationalens kamp mot Andra Internationalen ... kommer inte att bara vara en ideologisk kamp inom en klass, utan en kamp mellan två klasser som utvecklar sig till inbördeskrig mot bourgeoisin, som socialdemokratin nu tjänar. (Braunthal, s. 365-6)

Efter EKKI:s 11:e plenum publicerade *Pravda* en artikel om de kommunistiska partiernas uppgifter (april -31). I denna artikel läser vi följande:

Socialdemokratin är bourgeoisins huvudstöd inom arbetarklassen och det aktivaste partiet när det gäller att fascistisera den borgerliga staten. Socialdemokratins utveckling till fascism går tillbaka till tiden för det första imperialistiska världskriget. I alla borgerliga stater är socialdemokratin redan den andlige upphovsmannen och huvudanstiftaren av de repressiva åtgärderna mot det revolutionära proletariats och dess kommunistiska förtrupp. Socialdemokratin utför fascistiseringen av den borgerliga staten under förevändningen om försvar av den borgerliga demokratin, som det föregivet "mindre onda" jämfört med fascismen.

Denna socialdemokratins roll, vilken i ord går emot fascismen och som prisas av högerflygeln och trotskisterna som "motståndare" till fascismen, måste skoningslöst avslöjas. Det kan inte vara tal om någon kompromiss eller något block med de socialdemokratiska arbetarna mot fascismen och socialfascismen. Att stödja socialdemokratin innebär ett stöd åt fascismen, ett

³ Se [Zenit-artikel om Komintern](#). (hela artikeln på marxistarkivet)

⁴ Hela resolutionen, "Om det internationella läget och uppgifterna för Kommunistiska internationalens sektioner", finns på marxistarkivet (på svenska): [Kommunistiska internationalens Exekutivkommittés 12:e plenum](#)

stöd åt den kapitalistiska offensiven mot arbetarklassen, ett stöd åt förberedelserna för krig mot Sovjetunionen. I Tyskland stödjer socialdemokraterna Brüning-regeringen, som verkställer den fascistiska diktaturen. (Eudin/Slusser, s. 334)

Ovanstående citat är inga artificiellt utplockade enstaka citat. Liknande uttalanden från ledande Komintern-håll kan lätt mångfaldigas (jag kommer också att i den fortsatta framställningen ta fram fler exempel).

Det är väl uppenbart redan av ovanstående citat, att Komintern underskattade skillnaden mellan borgerlig demokrati och fascistisk diktatur. Följande uttalande av Manuilskij i hans öppningstal vid Kominterns 11:e plenum (april -31) är klassiskt:

Den fascistiska regimen är inte en ny typ av stat, den är en form av borgerlig diktatur i imperialismens epok. Den växer organiskt fram ur den borgerliga demokratin (!!! min anm.) ... Bara en borgerlig liberal kan acceptera att dessa två politiska former är olika i princip, genom att konstruera en sådan motsättning, förleder socialdemokratin avsiktligt massorna. (Degras vol. 3, s. 151-2)

Det skulle vara intressant att från Kominterns apologeter få en förklaring till hur man kan få detta Manuilskijs uttalande att gå ihop med folkfrontspolitiken mot fascismen några år efteråt.

Denna fördunkling av skillnaderna mellan fascism och borgerlig demokrati, mellan socialdemokrati och fascism, är ett genomgående drag hos Komintern under den ”tredje perioden” (28-34).

De brister, som jag anser Kominterns politik var behäftad med under denna period kommer att behandlas mera noggrant efter den historiska genomgången. Det kan dock vara av värde att ha i åtanke några centrala hållpunkter vid den fortsatta läsningen av artikeln.

Följande kan noteras:

1. Komintern hade en felaktig syn på strategin och enhetsfronttaktikens förhållande till denna.. Ståndpunkten att socialdemokratin först måste besegras innan man kan göra slut på kapitalismen (el. t o m fascismen, som Komintern förfäktade) är felaktig. Denna politik fick till följd, att kommunisterna inriktade sig hårdast mot dem som stod närmast. Detta kunde endast få till följd att kommunisternas försök att ena arbetarklassen under egen ledning försvårades. Socialdemokratin kan besegras endast under och i kampen mot kapitalet. (Jfr. f.ö. Maos linje att ”utveckla de progressiva krafterna, vinna över mellankrafterna och isolera yttersta högern”)
2. Komintern hade en felaktig syn på fascismen och socialdemokratin. Om man med Komintern skall beteckna socialdemokratin som socialfascistisk, därför att den driver klassamarbetspolitik, då är det logiskt att stämpla alla partier utom de kommunistiska som fascistiska eller kanske rättare ”en flygel av fascismen”. Begreppet fascism förlorar på detta sätt mycket av sin mening och skillnaderna mellan fascistisk diktatur och borgerlig demokrati fördunklas, vilket omöjliggör utformandet av en riktig politik.

3. Tyskland – ovädersmolnen hopar sig

Den världsomfattande depressionen nådde Weimarrepubliken i slutet av 1929. Arbetslösheten steg mycket kraftigt, från 3 milj. 1930 till över 4 miljoner 1931. Ekonomin blev allt sämre: banker gick omkull, småföretagare utblottades, utländska lån drogs tillbaka.

Den politiska jämvikt, som hade rått sedan 1924 rubbades. Massorna radikaliserades åt både höger och vänster.

I detta läge intensifierade KPD (tyska kommunistpartiet) i linje med Kominterns beslut sina försök att ”dra arbetarna ur reformisternas grepp”.

Efter rekommendation från Komintern började man arbeta på att splittra de gamla fackföreningarna och bygga upp nya, revolutionära fackföreningar. 1929 fastslog KPD att fackföreningarna upphört att vara arbetarorganisationer detta trots att fackföreningarna hade över 4 miljoner medlemmar. För att vinna hegemoni bland arbetarna, skapade man den Revolutionära Fackföreningsoppositionen (RGO), som skulle vara en massorganisation nära knuten till kommunistpartierna. Man avvisade inte arbete i de gamla fackföreningarna, men syftet med arbete inom ”facket” var endast att skapa en tillräcklig bas för att vid ett lämpligt tillfälle kunna dra ur tillräckligt med arbetare ur facken till RGO och konstituera revolutionära fackföreningar.

RGO måste bli hävstången och den organisatoriska basen för skapandet av oberoende Röda Fackföreningar. (Degras vol. 3, s. 236)

I den tidigare citerade artikeln i *Pravda* (24 april -31) läser vi:

En av de viktigaste kampuppgifterna för närvarande, är stärkandet av de revolutionära fackföreningarna, organiseringen av ytterligare revolutionära fackföreningar, som det revolutionära ledarskapets organ för arbetarklassens ekonomiska kamp. (Eudin/Slusser, s 335)

KPD:s organ *Rote Fahne* skrev exempelvis den 6 juni -31:

De kolleger, som är organiserade i DMV [Deutscher Metallarbeitverband, Tyska metallarbetareförbundet] måste inse, att de inget mer har att vänta av denna organisation. De måste äntligen begripa, att så länge de understödjer denna gula organisation är en förbättring av deras läge inte möjlig ... Därför gäller lösningen: Ut ur DMV. Massövergång till EVfmB. (cit. i *Marxistiskt Forum* 2-72, s. 10)⁵

Detta var naturligtvis en helt felaktig linje. Konsekvensen blev endast att KPD-militanterna isolerades från de socialdemokratiska massorna. I slutet av 1930 hade den socialdemokratiskt ledda fackföreningsrörelsen (ADGB) nära fem (5) miljoner medlemmar, medan den kommunistiska fackföreningsrörelsen (RGO) bara hade 150.000 medlemmar (av vilka majoriteten var arbetslösa). Siffrorna talar sitt tydliga språk.

Under tiden växte den nazistiska rörelsen och började få allt större stöd från vissa monopolkapitalistiska grupper. De nazistiska stormtrupperna (SA), som terroriserade politiska motståndare, ökade i styrka och numerär. I slutet av 1930 bestod SA av c:a 100.000 man.

Koalitionsregeringen kunde inte ena sig om krispolitiken och avgick i mars 1930. Denna regering var den sista Weimarregering, som hade parlamentarisk majoritet bakom sig. President Hindenburg utnämnde H. Brüning (centerpartist) till kansler och gav honom i uppdrag att bilda en mer högerinriktad regering. Brüning lyckades inte få stöd av en majoritet i Reichstag, men beslöt sig för att regera med hjälp av undantagslagar. Emellertid blev Brünings ministär nedröstad i Reichstag när det gällde budgeten i juli 1930 (med SPD:s, KPD:s och NSDAP:s/nazisternas röster). Hindenburg upplöste då parlamentet och utlyste nyval till september 1930.

Valresultatet visade att det skett stora förändringar sedan valet i maj 1928. SPD minskade sin röstandel från 29,8% till 24,5%. KPD ökade från 10,6% till 13,1%, medan NSDAP ökade sin röstandel från 2,6% till 18,3%, dvs. 8-dubbladas och blev därmed det näst största partiet i Tyskland.

Hur mottogs nu detta valresultat av kommunisterna? Dagen efter valet (15 sept) skrev *Rote Fahne*, den ledande kommunistiska tidningen i Europa:

⁵ Se artikelsamlingen [Debatt: Kampen mot nazismen i Tyskland](#) (artiklar ur *Marxistiskt Forum*)

Gårdagen var herr Hitlers 'stora dag', men nazisternas s k valseger är endast början till slutet för deras del. (Deutscher: Den förvisade profeten, s. 101)

Några veckor efteråt (16 nov.) skrev *Rote Fahne*:

Den 14 september (valdagen) utgjorde den tyska nationalsocialistiska rörelsens högvattenmärke. Det som följer nu kan bara vara ebb och återgång. (Deutscher, s. 101)

KPD såg nazisternas framgångar endast som "omgrupperingar av de borgerliga klasskrafterna". Den viktigaste tendensen i valet ansåg man vara KPD:s framgångar. Hermann Remmele, som tillhörde KPD:s högsta ledning uttryckte detta på följande sätt:

Den enda segraren i septembervalen är kommunistpartiet. (*Die Internationale III* cit. Braunthal, s. 365)

Flera månader efteråt sade KPD:s ordförande, Ernst Thälmann, inför EKKI:s 11:e plenum:

Efter nationalsocialisternas sensationella framgångar den 14 september, väntade sig deras anhängare stora saker av dem. Vi lät oss emellertid inte missledas av den panikkänsla som visade sig ... i arbetarklassen, eller åtminstone bland dem som följde det socialdemokratiska partiet. Vi fastslog nykter och allvarligt, att de 14 september i viss mening var Hitlers bästa dag, som skulle följas, inte av bättre dagar, utan av endast sämre. (Deutscher, s. 101-2)

EKKI godkände denna ståndpunkt och förkastade idén om en koalition mellan socialdemokrater och kommunister mot fascismen. Man manade i stället KPD att "koncentrera elden mot socialfascisterna". (Se också *Pravda*-citatet om de kommunistiska partiernas uppgifter ovan).

Varianter av denna självmordslinje skulle komma att praktiseras ända fram till Hitlers maktövertagande (och en tid efteråt).

Den 18 oktober 1930 beslöt SPD, skrämnda som man var av de nazistiska valframgångarna, att "tolerera" Brüning's regering som "det mindre onda". Detta resulterade i att Brüning lyckades kvarstå som kansler under 26 månader, trots att ministären byggde på en minoritet i riksdagen och trots att regeringen var mycket impopulär. Brüning's impopularitet bidrog till att nazisterna fick ytterligare vind i seglen, stödet från monopolkapitalisterna ökade, de nazistiska terroraktionerna mot politiska motståndare inom arbetarleden blev allt vanligare.

KPD-ledarna och Kominterns ledning fortsatte sin ökenvandring, man märkte och förstod ingenting. I stället åstadkom man uttalanden som:

Fascistisk diktatur är inte längre något hot, den är redan ett fullbordat faktum ... Vi har en fascistisk republik. Brüning's ministär har förvandlats till en fascistisk diktatur! (*Rote Fahne* dec. 1930) (cit. efter *50 years ...*, s. 129)

Hitler skulle inte kunna göra förhållandena värre än de är under Brüning, svältkanslern. (Deutscher, s. 105)

4. Den preussiska lantdagen 1931

Då det visat sig omöjligt för nazisterna att avlägsna Brüning-regimen eller få till stånd nyval 1931, vände man sig mot lantdagen i Preussen. Den preussiska delstatsregeringen bestod vid denna tidpunkt av socialdemokrater, den s.k. Braun-Severing-regeringen. Då nazisterna trodde att ett nyval skulle ge dem en möjlighet att störta denna regering, försökte man, tillsammans med de konservativa nationalisterna, att få till stånd en folkomröstning.

KPD gick först emot folkomröstningen. Den 15 oktober -30, förklarade Karl Schwenk, KPD-representant i det preussiska delstatsparlamentet:

Nazistkampanjen har till enda syfte att bereda vägen för en fascistisk diktators blodtörstiga

regim. Vi kommunister vägrar därför att delta i detta bedrägeri mot folket. (*Weber-Dokumente*, s. 152 not 4)

Rote Fahne skrev den 10 april -31:

Ingen arbetande människa får låta sig luras till att marschera tillsammans med de nazistiska mördarna och strejkbrytarna ... i deras nuvarande kampanj. (Braunthal, s. 367)

Plötsligt presenterade KPD ett ultimatum till SPD: antingen skulle SPD omedelbart bilda enhetsfront med KPD eller skulle KPD stödja en folkomröstning. När de socialdemokratiska ledarna förkastade KPD-förslaget, gick kommunisterna ut och stödde omröstningen. Den 24 juli utfärdades en appell till arbetarna, där de uppmanades att rösta för upplösning av det preussiska delstatsparlamentet. KPD:s centralkommitté (CK) förklarade i denna appell:

Det socialdemokratiska partiets politik i Preussen, har förvandlat Preussen till ett drivhus för den mörkaste reaktion. Kampen mot den preussiska regeringen är därför en avgörande del av vår allomfattande masskamp mot den kapitalistiska diktaturen och fascismen. (Braunthal, s. 367)

I KPD:s kampanj kallades folkomröstningen ”Roter Volksentscheid” (Röd folkomröstning och arbetarna i nazistpartiet och SA kallades ”Schaffende Volksgenossen” (direktöversättning: arbetande folkkamrater).

Enligt Weber skedde omsvängningen efter beslut i Kominterns ledning. Det skall i första hand varit SUKP(b):s delegater – Manuilskij, Molotov och Stalin – som genomdrev att EKKI upphävde KPD:s ursprungliga beslut. Som bevis anför Weber bl. a. ett avsnitt ur SED:s (Socialistische Einheitspartei Deutschlands) partihistoria: ”Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung” (se Weber s. 243).

Detta KPD:s handlingssätt försvårade helt naturligt möjligheterna att skapa enhet inom arbetarklassen, vilken naturligtvis demoraliserades av att nazisterna och kommunisterna, båda samtidigt, drev en kampanj för att avsätta den socialdemokratiska regeringen. I detta läge kunde detta endast gynna nazisterna.

Vid omröstningen (9 aug.) stödde majoriteten av väljarna den sittande regeringen (ung. 13 milj. mot 9,8 milj. röster). Den socialdemokratiska delstatsregeringen kom sedan att sitta kvar till den 20 juli 1932, då den avsattes av den nye rikskanslern von Papen (se avsnitt 6 nedan).

I november 1931 föreslog SPD kommunisterna enhetsfront mot nazisterna. Nu var det KPD:s tur att förkasta enhetsfrontförslaget. *Rote Fahne* svarade, den 16 november:

Brünings fascism är inte det ringaste bättre än Hitlers fascism... och vårt huvudangrepp riktas mot socialdemokratin. (Braunthal, s. 368)

I slutet av året skrev Ernst Thälmann en artikel mot den opposition inom KPD, som ansåg att partiet inte borde ha stött folkomröstningen i Preussen med motiveringen att ”den preussiska Braun-Severing-regeringen, när allt kom omkring är ‘ett mindre ont’ än en Hitler-Göbbels-regering”. Thälmann ansåg att en tendens som gjorde sådana distinktioner ”är den mest allvarliga fara för partiet”. ”Hur stor denna fara är” – fortsatte han – kan förstås bland annat utifrån den senaste socialfascistiska manövern, som ‘hotar’ att göra ‘en enhetsfront med KPD’. Vi måste fråga oss själva: Har vi skapat alla förutsättningar, som gör det möjligt för oss att lätt avslöja detta nya förräderi, detta vilseledande av massorna?” (Citaten från Degras, s. 154)

5. Något om socialdemokratins nyckelroll i kampen mot fascismen.

Två händelser i slutet av 1931 visar vilken betydelse SPD spelade när det gällde att

formulera en revolutionär strategi gentemot fascismen.

I september 1931 uteslöts ur SPD två vänstersocialdemokrater som tillhörde partiets riksdagsgrupp. De hade opponerat sig emot partiets stödande av Brüning-regimen och förespråkat en enhetsfront mot fascisterna. Fler uteslutningar och utträden följde och SPD splittrades.

I oktober -31 bildade en fraktion av det socialdemokratiska ungdomsförbundet, några pacifister och en del av den tidigare Brandlerska oppositionen inom kommunistpartiet, tillsammans med vänstersocialdemokraterna, ett nytt parti – Sozialistische Arbeiter Partei (SAP). Sex av det nya partiets ledare var ledamöter i riksdagen.

Partiet lyckades emellertid varken utarbeta ett verkligt revolutionärt program eller utöva något inflytande på arbetarklassen. Vid valet i juli 1932 erhöll SAP-kandidaterna endast 0,2% av rösterna och förlorade alla sina 6 platser i riksdagen. I valet 5 månader senare sjönk röstandelen till 0,1 %. Dessa siffror visar att de socialdemokratiska massorna inte så lätt kunde lösgöras från sitt parti. Varje försök att vinna dessa massor för revolutionär handling måste ta detta faktum med i beräkningen.

Det är samtidigt uppenbart, att de socialdemokratiska massorna ville slåss mot nazisterna. Detta visade sig klart t.ex. i december 1931, då SPD-ledarna auktoriserade bildandet av ”Järnfronten för motstånd mot fascismen”, en massorganisation, som innehöll det gamla ”Reichbannern”, den socialdemokratiska ungdomen, andra arbetargrupper och liberala grupper. De socialdemokratiska massorna samlades med entusiasm i Järnfronten, man höll massdemonstrationer, slogs mot fascisterna på gatorna och beväpnade sig i vissa fall.

De socialdemokratiska ledarna syftade naturligtvis inte till att utveckla en militant kamp mot fascisterna. De avsåg Järnfronten endast som en säkerhetsventil och en stödverksamhet för sin klassamarbetspolitik. Detta hade naturligtvis inte de vanliga SPD-medlemmarna och -sympatisörerna klart för sig, utan det skulle givetvis ha varit revolutionärernas uppgift att hjälpa dessa massor, att av egen erfarenhet lära sig detta. KPD lyckades inte med detta. I stället kom dess politik, som t.ex. när det gällde delstatsregeringen i Preussen, att driva den vanlige socialdemokratiska arbetaren närmare de socialdemokratiska ledarna.

6. Den ekonomiska och politiska krisen fördjupas, nazisterna tar makten.

Den världsomfattande ekonomiska krisen nådde sin största omfattning under 1932. Tyskland, tillsammans med USA, var de länder som drabbades hårdast av krisen. Industriproduktionen sjönk detta år ned till endast 53% av nivån 1929. (Lewis, s. 61) (För en behandling av krisens förlopp från nationalekonomisk ståndpunkt, se t.ex. Lewis, s. 51-72.)

Arbetslösheten steg under 1932 upp till 5 miljoner. Löner och arbetslöshetsunderstöd skars ner. Det politiska läget skärptes.

Den 13 mars hölls presidentval. De tre huvudkandidaterna var Hindenburg, Hitler och Thälmann. Nationalisterna satte upp en fjärde kandidat – Düsterberg. Socialdemokraterna, som hade bekämpat Hindenburg 1925, beslöt nu att stödja honom mot Hitler, som ”det mindre onda”.

Valresultatet blev att Hindenburg fick 49,6% av rösterna, Hitler 30,1%, Thälmann 13,2% och Düsterberg 6,8%. Eftersom ingen kandidat hade erhållit absolut majoritet, hölls ett nytt val den 19 april. Düsterberg drog sig tillbaka och nationalisterna uppmanade sina väljare att rösta på Hitler.

Resultatet blev denna gång att Hindenburg fick 53,0%, Hitler 36,8%, Thälmann 10,2% av rösterna.

Socialdemokraterna framställde Hindenburgs seger som en stor seger över fascismen och blundade för att nazisternas styrka hade fördubblats under de senaste 17 månaderna.

Den 14 april utfärdades ett dekret som förbjöd de nazistiska privatarméerna, SA och SS. Brüning och de andra i regeringen, som ville spela ut nazisterna och arbetarklassen mot varandra, hade hoppats att man med detta dekret skulle kunna stoppa upp nazisternas frammarsch, eftersom man samtidigt inte önskade att nazisterna skulle växa sig för starka. I stället för att stoppa upp fascismen, visade sig detta dekret bli en faktor som hjälpte till att göra slut på Brüning själv.

Efter påtryckningar från den högsta militärledningen, avsattes Brüning i slutet av maj och den 31 maj utnämnde Hindenburg von Papen till ny rikskansler och uppmanade honom att bilda en regering som stod ”ovanför partierna”.

Den 4:e juni upplöste von Papen riksdagen och fastställde att nytt val skulle hållas den 31 juli.

Den 15 juni upphävde von Papens regering förbudet mot SA och SS. Detta utlöste omedelbart en terror som inte sett sin motsvarighet sedan Weimarrepublikens första dagar. Den 17 juni marscherade nazisterna under poliseskort genom Altona, en arbetarförstad till Hamburg. Denna provokation resulterade i 19 döda och 285 skadade.

Samma dag, 17 juli, publicerade KPD:s organ *Rote Fahne*, ett erbjudande från KPD:s lokala Berlinorganisation till SPD:s Berlinorganisation, om en gemensam aktionsenhet gentemot nazisterna. SPD svarade att en proletär enhet var nödvändigare än någonsin, men att SPD inte kunde samarbeta med KPD om inte KPD upphörde med angreppen på de socialdemokratiska ledarna och organisationerna. Detta, menade *Rote Fahne*, visade att socialdemokraterna inte önskade någon enhetsfront.

Von Papen använde händelserna i Altona för att utdela ett slag mot socialdemokraterna. Under förevändningen att händelserna i Altona visade att den preussiska regeringen inte kunde garantera ”lag och ordning”, upplöste von Papen 20 juli den socialdemokratiska delstatsregeringen och tog själv hand om makten. Nästa drag var socialdemokraternas. De hade svurit på att försvara republiken mot varje, statskupp, både från höger och vänster. När tidningarna morgonen den 20 juli utannonserade von Papens statskupp, samlade sig också hastigt enheter ur ”Reichsbanner” och ”Järnfronten” på gatorna för att invänta order att ta upp kampen och sätta igång en generalstrejk. De socialdemokratiska ledarna protesterade muntligen mot von Papens statskupp, men någon order till arbetarna att ta upp kampen kom aldrig. I stället uppmanade man sina anhängare att satsa på valkampanjen inför valet som skulle hållas den 31 juli.

Kommunisterna då?

För att förstå vad som hände, bör vi först påminna oss att kommunisterna 17 månader tidigare hade försökt störta den socialdemokratiska delstatsregeringen tillsammans med nazisterna. Så sent som ett par veckor före von Papens kupp hade Thälmann sagt:

Socialdemokraternas position i den preussiska statsmaskinen är som ett järnklot med kedja runt de tyska arbetarnas fötter ... I dag är socialdemokraterna den mest aktiva faktorn när det gäller att skapa fascism i Tyskland. (Braunthal, s. 375)

Då von Papens statskupp kom, försökte man få till stånd en enhetsfront med socialdemokraterna och uppmanade till generalstrejk. De socialdemokratiska arbetarna hade emellertid i gott minne försöken från kommunisterna att störta Braun-Severings regering och uppfattade det kommunistiska försöket att få igång en generalstrejk för stöd åt samma regering som demagogiskt. Det kommunistiska förslaget till generalstrejk möttes därför med apati och cynism. Inte ens de kommunistiska arbetarna följde KPD:s uppmaning till

strejk. Arbetarna var demoraliserade och fascisterna segervissa.

Inför valen den 31 juli föreslog SPD:s Berlinorganisation att det skulle slutas ”fred mellan kommunisterna och socialdemokraterna”. KPD avvisade förslaget och tre dagar före valen fastslog KPD att en röst på SPD var en röst för stärkandet av Hitler-Papens diktatur. (Se Degras, s. 216ff)

Valresultaten innebar en framgång för KPD, som ökade sin röstandel från 13% till 14,3%. SPD minskade sin röstandel till 21,6% (1930 fick man 24,5%). Men nazisterna mer än fördubblades: man växte från 18,3% (1930) till 37,3% och blev därmed det största partiet i Reichstag.

Den kommunistiska pressen kommenterade emellertid valresultatet med att ”huvudtendensen var fortsatt nedgång för SPD” (*Inprekorr* cit. i Degras s 216).

Komintern fortsatte att stödja KPD:s linje. Vid EKKI:s 12:e utvidgade plenum i september 1932, antogs den tidigare citerade resolutionen, där det förklarades:

Endast genom att rikta huvudstöten mot socialdemokratin, denna bourgeoisins sociala huvudstöd – kommer det att bli möjligt att slå mot och besegra proletariats största klassfiende – bourgeoisin. (Degras vol. 3, s. 226)

Efter valet i juli var, som redan påpekats, nazisterna det största partiet i riksdagen. Von Papen ville använda sig av dem utan att ge dem huvuddelen av makten, men nazisterna var för ”sluga” för att nöja sig med en sådan roll. När riksdagen sammanträdde den 12 september, röstade nazisterna tillsammans med de flesta andra partierna för ett fördömande av von Papens regering och riksdagen upplöstes på nytt. Nya val bestämdes till den 6 november.

Under hösten -32 började nazisterna att förlora sin dragningskraft. En del av nazisternas sympatisörer blev otåliga och skeptiska inför Hitlers manövrer för att vinna makten med ”legala” medel och det finansiella stödet började minska.

Denna återgång återspeglades också i valresultaten vid valen 6 november, där nazisterna förlorade 2 miljoner röster och minskade sin röstandel från 37,3% till 33,1%. Socialdemokraterna minskade från 21,6% till 20,4%, medan kommunisterna ökade sitt röstetal från 14,3% till 16,9% – det högsta valresultat som KPD någonsin uppnått.

Detta novemberval var det sista ”fria” val som hölls i Weimarrepubliken. Hur mottog nu kommunisterna valresultatet?

I en artikel i *Communist International* skrevs efter valen bl a:

KPD:s uppgift förblir, liksom förut, att under den nuvarande perioden rikta huvudslagen mot socialdemokratin. (Degras vol. 3 s. 248)

Von Papens regering avgick den 17 november. KPD kommenterade detta i *Rote Fahne*:

Von Papen ville tillintetgöra bolsjevismen. Sex miljoner väljare har svarat. Denna kommunistiska front på sex miljoner har framtvingat von Papens avgång. (*50 years ...*, s. 135)

Men von Papen ersattes bara av general Schleicher, som Hindenburg valde ut till kansler den 2 december. Det var (och är) inte möjligt att besegra reaktion och nazister med valsedlar. Inte heller var KPD:s valsiffror ett bevis för partiets stabilitet eller förmåga till politisk kamp.

Schleicher försökte skapa en ny regering ”ovanför partierna”. Denna regering höll i 57 dagar. Den 30 januari utnämnde Hindenburg Hitler till rikskansler med von Papen som vicekansler.

Den nazistiska terrorn var därmed definitivt etablerad i Tyskland (och Europa).

7. Nazismen konsolideras.

På aftonen och kvällen den 30 januari -33 ägde spontana och våldsamma demonstrationer av arbetare rum i de tyska städerna. Arbetarna i fabriker gjorde sig beredda för en generalstrejk och började beväpna sig.

Vad gjorde då "arbetarledarna"?

SPD argumenterade att Hitlers utnämning var "laglig" och att regeringen inte var rent nationalsocialistisk – "bara" 3 av de 12 regeringsmedlemmarna var nazister – och därför skulle man inte vidta några aktioner, som kunde betecknas som provokationer" av nazisterna. SPD fortsatte sin enbart parlamentariska opposition och vägrade mobilisera arbetarmassorna i kamp. SPD-ledarna var rädda för massorna!

KPD proklamerade generalstrejk den 30 januari. Men KPD var i stor utsträckning isolerat inom arbetarklassen och arbetarna, som ville att uppmaningen till generalstrejk skulle komma från socialdemokraterna, ignorerade fullständigt KPD:s uppmaning. Inte ens de kommunistiska arbetarna följde uppmaningen. Efter detta fiasko gjorde KPD inget ytterligare försök att ta upp kampen – man förblev passiva liksom socialdemokraterna.

KPD gjorde också ett försök att skapa enhetsfront med socialdemokraterna mot fascismen. Detta erbjudande gjordes emellertid inte till SPD:s ledning, utan endast till lokala organisationer. SPD förklarade sig villiga att diskutera enhetsaktioner, förutsatt att en "icke-aggressionspakt" slöts i förväg. KPD ansåg sig inte kunna gå med på detta villkor. SPD:s förslag upprepades av Breitscheid den 12 februari, men KPD förkastade det igen.

Hitler gav inte sina motståndare tid att förhindra konsolideringen av sin makt. Hindenburg drevs att upplösa riksdagen och att utlysa nyval till den 5 mars. KPD-möten förbjöds och tidningsutgivningen stoppades. Nazisterna tog över den preussiska polisen och SPD-möten skingrades. Även centrumpartiet utsattes för terror.

Den 27 februari anlade nazisterna den s.k. riksdagsbranden och skyllde den på kommunisterna. Dagen därpå undertecknade Hindenburg ett dekret, som upphävde de konstitutionella rättigheterna, som garanterat yttrande-, press-, församlings- och organisations- "frihet", jämte andra medborgerliga rättigheter. Tusentals KPD- och SPD-funktionärer arresterades. Bara nazisterna och nationalisterna tilläts föra valkampanj den sista veckan inför valet den 5 mars,

Den 18 februari föreslog den socialdemokratiska internationalen ("Socialistiska Arbetarinternationalen", SAI) att socialdemokraterna och kommunisterna skulle starta förhandlingar om en gemensam kampenhet mot fascismen.

KPD gav emellertid ut ett manifest innan Komintern officiellt svarat på förslaget, där det förklarades att "varje röst på SPD är en röst för Hitler" (*Rundschau* 1 mars -33, cit. i Braunthal s. 392)

Den 5 mars (valdagen) kom EKKI:s svar, att "hela den tidigare politiken och aktiviteten från den Socialistiska Arbetarinternationalen berättigar Komintern att inte hysa någon tilltro till uppriktigheten i byråns deklARATION". Man tillade att det som bäst kunde bli "en överenskommelse mellan kommunistpartierna och socialdemokratiska organisationer" (cit. i Braunthal s. 392).

SAI:s exekutiv möttes den 18-19 mars för att diskutera EKKI:s svar och utfärdade en deklARATION, där man menade att Komintern inte ens hade vidrört huvudproblemet som hade rests av SAI. DeklARATIONen uppmanade vidare de socialdemokratiska partierna att "avstå från alla individuella förhandlingar så länge som förhandlingar mellan de två internationalerna inte ägt rum". (Braunthal s. 393)

Positionerna var således låsta och någon enhetsfront kom inte till stånd.

Vid valet i Tyskland den 5 mars fick nazisterna 43,9% av rösterna, medan SPD fick 18,3 och KPD 12,3%.

Oppositionen lyckades alltså, trots de förhållanden under vilka valen hölls, förhindra att nazistpartiet fick majoritet. Men det var också det enda man lyckades med.

Den 23 mars ställde Hitler till riksdagen förslaget, att han skulle ges diktatorisk makt. För att detta skulle gå igenom behövdes 2/3 majoritet i riksdagen enligt konstitutionen. Hitlers krav genomröstades med överväldigande majoritet – endast socialdemokraterna röstade emot, medan kommunisterna (tillsammans med 26 socialdemokrater) redan var arresterade eller hade gått under jorden på förföljelser.

SPD:s opposition var, som tidigare påpekats, endast parlamentarisk. Man gjorde eftergift på eftergift. Partiets ordförande, Otto Wels, avgick från ledningen i den Socialistiska Arbetarinternationalen i slutet av mars, för att inte SPD skulle göras ansvarigt för Internationalens kritik av ”Tredje Riket”. SPD erbjöd sig att stödja Hitlers utrikespolitik, man accepterade omorganiseringen av fackföreningarna efter fascistiskt mönster. Fackföreningsledarna uppmanade till om arbetarna att gå med i nazisternas 1 maj-tåg – men ack! – ”ansträngningarna” hjälpte inte! Trots socialdemokraternas ”goda vilja” (eller rättare sagt ”tack vare”) ockuperade SA fackföreningslokalerna och fackföreningsledarna arresterades. Förgäves godkände också SPD:s riksdagsgrupp (48 av de 65 närvarande) den 17 maj en ”fredsdeklaration” med Hitler – den 22 juni förbjöds ändå det socialdemokratiska partiet. SPD:s förräderi mot arbetarklassen, dess knäfall för legalismen, dess eftergiftspolitik och ovilja att mobilisera arbetarmassorna till kamp, fullbordades med SPD:s eget förintande.

KPD fortsatte sin ”socialfascist”-linje med några tillfälliga avsteg, till exempel den 14 mars, då man erbjöd socialdemokraterna en enhetsfront mot nazisterna.

Komintern ”uppskattade” hela tiden KPD:s politiska linje. Den 1 april konstaterade till exempel Kominterns presidium:

Den politiska linjen före och fram till Hitlers kupp var fullständigt riktig. (Braunthal s. 388)

Pravda den 20 mars -33 fastslog:

Det tyska kommunistpartiets stora framgångar i sin bolsjevikiska taktik ligger i det faktum, att stående inför terror och provokationer och socialdemokratins förräderi, har partiet lyckats leda sina militanter ut ur kampen och bibehålla sina led för att fortsätta kampen i nya former. (Braunthal s. 388)

Detta skrev alltså *Pravda* vid en tidpunkt, då KPD-ledarna och även en stor del mellan-kadern redan hade arresterats och börjat fylla koncentrationslägren – då partiet bokstavligen höll på att krossas.

KPD fortsatte att leva i sin drömvärld. I *Rundschau* (som började ges ut i Basel efter det att *Inprekorr*, som hade givits ut i Tyskland, hade förbjudits) stod den 12 april följande uttalande från Kominterns presidium att läsa:

Det tillfälliga lugnet efter fascismens seger är bara ett övergående fenomen. Den revolutionära floden i Tyskland kommer oundvikligen att stiga. ... Upprättandet av fascismens öppna, diktatur, som krossar alla demokratiska illusioner hos massorna och frigör dem från socialdemokraternas inflytande, påskyndar den hastighet varmed Tyskland marscherar mot den proletära revolutionen. (Braunthal s. 394)

Heckert, en av KPD-ledarna, tillade i *Rundschau* nr 10:

Talet om att de tyska kommunisterna har blivit slagna och är politiskt döda är förtal från kälkborgare, idioter och okunnigt folk. ...Fängslandet av några tusen kommunister kan inte ta

död på ett parti, som har följts av omkring 5 miljoner. I stället för dessa, som har arresterats, utvecklar det politiskt och kulturellt högt tränade tyska proletariatet nya krafter och kommer alltid att utveckla dem. (Borkenau s. 377)

Då man känner till det verkliga läget i Tyskland vid denna tidpunkt, låter dessa uttalanden som ett hån – KPD och Kominterns ledning vägrade inse fakta!

Man fortsatte också att betrakta socialdemokraterna som huvudfienden, trots att de socialdemokratiska ledarna kastats i samma koncentrationsläger som kommunisterna. *Rundschau* 2 juni -33 innehöll en officiell resolution från KPD:s CK, där följande stod att begrundas:

Den fullständiga utrensningen av socialfascister ur statsapparaten, det skoningslösa undertryckandet av de socialdemokratiska organisationerna och deras press, förändrar ingenting i huvudfrågan, att de nu, liksom förut, utgör den kapitalistiska diktaturens huvudstöd. (Weber s. 246)

I en artikel med titeln ”Nya former för socialfascistiskt klassförräderi”, som publicerades i *Rundschau* den 28 juli -33, förklarades det att:

Undertryckandet av det socialdemokratiska partiet från den fascistiska diktaturen förändrar förvisso formerna och metoderna för socialfascisternas förräderi mot arbetarna, men det sätter inte stopp för förräderiet självt ... Bannlysningen av SPD riktar sig inte mot partiets politik och ledning – trots arresteringarna – utan mot de socialdemokratiska arbetarna och fackföreningsmännen och deras ansträngningar att kämpa tillsammans med kommunisterna mot fascismen ... (Braunthal s. 395)

Ännu i december 1933 (nästan ett år efter Hitlers maktövertagande) förklarade EKKI vid sitt 13:e plenum:

Frågan huruvida den bankrutts kapitalismens regim snart kommer att kastas överända av proletariatet, bestäms av de kommunistiska partiernas framgångar när det gäller att underminera socialdemokratins massinflytande. (Braunthal s. 395)

Denna taktik vidhölls i början av 1934. I januarinumret av *Communist International* skriver KPD-ledaren Heckert:

KPD:s avgörande uppgift i kampen för att förbereda ett våldsamt störtande av den fascistiska diktaturen är att bli det enda masspartiet bland arbetarna i Tyskland ... inte förrän hatet mot socialdemokraterna genomsyrat arbetarklassen och kommunistpartiet vunnit majoriteten av arbetarna över på sin sida, kommer fascismens sista timme slå. (Braunthal s. 395-6)

Komintern förändrade inte sin politik förrän under våren/sommaren -34, då man styrde in mot folkfrontspolitiken. (För Kominterns värdering av ”tredje perioden” – se nedan).

II. Kritik av Kominterns och KPD:s linje

I avsnittet om Kominterns linje 28-34 utlovades en noggrannare genomgång av felet med Kominterns politik – jag skall göra ett försök. Avsnittet är upplagt så att inledningsvis behandlas kortfattat teorin om ”socialfascismen”. Sedan tas de fascistiska rörelsernas uppkomst, framväxt och speciella kännetecken upp. Detta får ligga till grund för en mer principiell kritik av Kominterns linje och en skiss över hur en riktig politik borde ha utformats.

1. Är socialdemokratin fascistisk?

Teorin att socialdemokratin är socialfascistisk är inte död. Denna uppfattning, att socialdemokratin är ”socialistisk i ord, men fascistisk i handling”, har fortfarande sina förespråkare inom vänstern. I Sverige är det framförallt KFML(r), som har gjort sig till tolk för denna syn, men även i MLK har det funnits sådana tankegångar representerade. Frågan är därför inte bara av historiskt intresse utan har också direkt dagsaktualitet. Det är därmed

även ur denna aspekt motiverat att dröja vid denna fråga ett slag

Teorin om ”socialfascismen” kan, som tidigare visats, härledas ur Stalins tes, att fascismen och socialdemokratin är ”tvillingar”, dvs. allierade.

Denna uppfattning har sin grund i den *riktiga* iakttagelsen, att socialdemokratin banar väg för fascismen. Felslutet ligger i påståendet, att detta skulle bero på att socialdemokratin själv skulle vara fascistisk eller allierad med fascismen, fascismens ”vänstra flygel” etc.

Orsaken till att socialdemokratin *fungerar* som banbrytare för fascismen, är att socialdemokratin *underminerar* arbetarklassens kamp genom sin klassarbetspolitik, genom att sprida parlamentariska illusioner etc., och *inte* därför att sossar skulle vara fascister.

Socialdemokratin är en borgerligt demokratisk strömning (vars sociala bas är arbetarklassen) och om man betecknar denna strömning fascistisk, följer av detta att *alla* icke-kommunistiska partier är fascistiska. *Alla* borgerliga (och småborgerliga) partier förespråkar klassarbete och enbart detta gör dem inte fascistiska. Klassarbetspolitik och korporativism är något som *varje* borgerligt eller reformistiskt parti tvingas använda sig av för att kunna bevara kapitalismen. Denna tendens blir allt viktigare allteftersom kapitalismen utvecklas, eftersom den moderna monopolkapitalismens känslighet för ”störningar” blir allt mer utpräglad. Varje parti, som inte är revolutionärt, utan strävar efter att ”reformera” kapitalismen tvingas in i klassarbetspolitik i en eller annan form.

Att socialdemokratiska partier i regeringsställning använder sig av den borgliga statens våldsapparat för att slå ned hot mot ”den kapitalistiska ordningen”, detta är inte heller något som gör socialdemokratin till fascistisk. Det är ju ett utslag av den borgerliga statsapparats klassnatur – den borgerliga statens uppgift är ju att bevara och skydda de rådande produktionsförhållandena. Att säga att socialdemokratin skulle vara fascistisk på grund av att den använder statens våldsapparat mot exempelvis strejkande arbetare, visar bara att man inte riktigt förstått den marxistiska läran om staten. Varje borgerligt parti i regeringsställning kommer att tillgripa våldsmedel om bourgeoisins herravälde står på spel. (Det som skiljer de olika kapitalistiska staterna är inte klassinnehållet, utan den form som staten antar, från en terroristisk diktatur av fascistisk typ, till borgerlig demokrati. Det är helt klart att beroende på vilken form staten antagit, så varierar också graden av våld och benägenheten att ta till sådana medel ganska betydligt).

De *verkligt* fascistiska rörelserna har helt andra kännetecken än socialdemokratin och övriga borgerligt demokratiska rörelser. Att beteckna borgerligt demokratiska partier (som socialdemokratiska) fascistiska, fördunklar endast frågeställningen. Om man sätter sådana etiketter på icke-fascistiska grupper, försvåras bara möjligheterna att bekämpa fascismen då den verkligen uppträder.

Alla har väl någon gång hört eller läst den gamla sagan om gossen, som skulle vakta en fårjord. Han hade blivit tillsagd att ropa på hjälp om vargen kom, eftersom vargen annars skulle ta död på fåren. Gossen tyckte emellertid att det var roligt att lura bybefolkningen och ropade ”Vargen är här”, utan att någon varg fanns i närheten. Byborna blev till slut utled på att springa ut till fälten när pojken ropade. Då vargen till slut kom och gossen verkligen behövde hjälp – då kom ingen. Byborna trodde att gossen lurades igen och vargen lyckades dräpa alla fåren.

Denna saga innehåller en lärdom som vi har användning av. Hur ska man få arbetarklassen och andra skikt att förstå vad fascismen verkligen är, om man i tid och otid slänger detta begrepp omkring sig och kallar det mesta man tycker illa om politiskt för ”fascism”?

Antag att vi dessutom lyckas inbilla folk att socialdemokratin är fascistisk. Då kommer det sannerligen inte vara lätt att mobilisera massorna till kamp mot den verkliga fascismen.

”Varför ska vi bekämpa just den här fascismen, vi lever ju redan i ett fascistiskt samhälle”. Detta måste ju vara en mycket naturlig reaktion från dem som inbillar sig att vi redan nu lever i ett fascistiskt eller halvfascistiskt land.

Att socialdemokratin i regeringsställning inskränker på de demokratiska rättigheterna, tenderar att bygga upp allt fler korporativistiska strukturer etc., i ett läge då klasskampen skärps, är ingenting att förvåna sig över eller något som gör socialdemokratin till socialfascistisk. Detta kommer varje borgerligt demokratiskt parti att försöka sig på under liknande förhållanden.

Vi är inte betjänta av ett i huvudsak känslomässigt hat mot socialdemokratin, som innebär att man på grundval av ytliga drag hos socialdemokratin stämplar den som socialfascistisk. Vi är i stället betjänta av en nykter, vetenskapligt marxistisk analys och en sådan analys ger inte vid handen att socialdemokratin kan betecknas som en fascistisk eller socialfascistisk rörelse.

2. Den fascistiska rörelsens uppkomst och kännetecken

Den fråga som återstår att behandla, är de specifika egenskaperna hos de fascistiska rörelserna. Följande skrivning är ett försök att redogöra för dessa. Fascismen uppträder endast under speciella historiska förhållanden, under perioder då kapitalismen skakas av allvarliga sociala kriser. Den funktion som den segerrika fascismen har under sådana svåra kriser, är att oerhört stärka den borgerliga diktaturen till de ledande monopolkapitalistiska gruppernas fördel, genom att *totalt* krossa *allt* organiserat motstånd från arbetarklassen.

Under ”normala” förhållanden är den borgerliga demokratin i form av parlamentarism mest fördelaktig för bourgeoisin. Denna form av bourgeoisins herravälde har två fördelar:

1. Den tillåter en viss dämpning av de sociala motsättningarna genom sociala reformer och genom att sprida en känsla av att stora delar av folket deltar i styret, ”har makt”.
2. Den tillåter viktiga delar av bourgeoisin att direkt delta i utövandet av den politiska, makten genom de borgerliga partierna, tidningar, universitet, arbetsgivarföreningar etc.

Men, när jämvikten i samhället störs, försöker monopolkapitalisterna upprätta en högre form av centralisering av staten – allt för att gynna sina egna intressen.

För att kunna utföra denna höggradiga centralisering av statens makt, räcker det inte med att använda vanliga medel. T. ex. måste varje tillstymmelse till självständig organisation av arbetarklassen krossas. Till detta behöver monopolkapitalet en massrörelse som kan inriktas på att bekämpa och demoralisera de mer medvetna delarna av proletariatet genom systematisk terror och som kan krossa alla proletära massorganisationer så att arbetarklassen kan sönderdelas i sina beståndsdelar.

En sådan massrörelse kan endast uppkomma på basis av småbourgeoisin och mellanskikten, samt deklasserade element.

Redan i *Kommunistiska Manifestet* pekade Karl Marx på de drag hos dessa grupper, som under de rätta omständigheterna, uppammar och gynnar tillväxten av fascistiska rörelser:

”Medelstånden, den lilla fabrikanten, den lilla köpmannen, hantverkaren, bonden alla bekämpar bourgeoisin för att skydda sin existens som medelstånd mot undergång. De är alltså icke revolutionära utan konservativa. Än mer, de är reaktionära, ty de söker vrida historiens hjul tillbaka. Om de är revolutionära, så är de det med hänsyn till sin förestående övergång till proletariatet, så försvarar de icke sina nuvarande utan sina framtida intressen, så lämnar de sin egen ståndpunkt för att ställa sig på proletariatets.

Trasproletariatets, denna passiva förruttnelse av de understa lagren i det gamla samhället, blir genom en proletär revolution här och där indraget i rörelsen, men enligt hela sin levnads-

ställning kommer det dock att vara beredvilligare att låta köpa sig för reaktionära syften.”
(KPMLr:s upplaga, s. 22)

Om småbourgeoisin (t. ex. under en ekonomisk kris) utarmas ekonomiskt (av inflation, konkurser etc.), om det råder massarbetslöshet bland mellanskikten (akademiker, tekniker etc.) och detta i så hög grad att dessa grupper faller i förtvivlan – då, finns det goda förutsättningar för uppkomsten av en fascistisk rörelse.

Denna småborgerliga massrörelse kommer lätt att kombinera nationalism, en anti-kapitalistisk demagogi med hat mot arbetarrörelsen (och därmed spec. kommunismen).

Denna ideologi speglar väl småbourgeoisins och mellanskiktens sociala ställning i det kapitalistiska samhället. Fientligheten mot monopolkapitalet, som utkonkurrerar och utnyttjar dem skapar ”anti-kapitalismen”, hatet mot arbetarrörelsen svarar mot ”medelklassens” känsla att vara inklämd mellan den organiserade arbetarrörelsen och stor-kapitalet. Nationalismen kompenserar ”medelklassens” avsaknad av gemensamma *klass*-intressen och ger möjligheter att skylla alla olyckor på andra nationer och nationella minoriteter (eller raser).

När denna småborgerliga massrörelse börjar attackera arbetarna och deras organisationer, då är en fascistisk rörelse född.

Till en början är vanligen kapitalisternas attityd mot fascismen reserverad och misstänksam, de är speciellt misstänksamma mot utfallen mot monopolkapitalet. Vanligen går därför den fascistiska rörelsen igenom ett stadium av oberoende utveckling. Men allteftersom massrörelsen sprider sig och får folkligt stöd, undergår kapitalisternas inställning till fascismen en gradvis förändring. Om viktiga delar av monopolkapitalet p.g.a. sin egen pressade ställning inte ser någon annan utväg än att upprätta en stark stat och fullständigt underkiva arbetarklassen, då kommer dessa grupper att vända sig till den fascistiska rörelsen som en allierad. Den fascistiska rörelsen kommer från och med den tidpunkten erhålla politiskt och ekonomiskt stöd från dessa monopolkapitalistiska grupper.

För att den fascistiska rörelsen skall kunna fullfölja sin historiska roll och gripa makten, måste arbetarrörelsen slås ner. Om de fascistiska rövarbanden lyckas demoralisera arbetarklassen i tillräcklig omfattning, så kommer också ”segern” att vara mer eller mindre säker. *Men om arbetarrörelsen kan slå tillbaka den fascistiska rörelsen och själv gå till offensiv, då finns det också goda förutsättningar att slutgiltigt krossa kapitalismen.*

När fascismen har kommit till makten, då kommer förr eller senare också en ”andra revolution”. De småborgerligt radikala delarna av den fascistiska rörelsen, som önskar genomföra reformer, ”genomföra de radikala delarna av fascismens program”, krossas (jfr. likvideringen av stora delar av SA -34). Från denna stund förlorar det fascistiska partiet sin oberoende betydelse, massrörelsen byråkratiseras och blir i verkligheten ett bihang till statsapparaten. Fascismen överför därmed slutligen och oåterkalleligt sin sociala bas från ”medelklassen” till monopolkapitalet.

3. Hur man INTE bekämpar fascismen!

Den socialdemokratiska rörelsen har inte de historiska kännetecken, som skisserats ovan för fascismen. Den har varken samma klassbas, ideologi, politiska kampmetoder eller samma historiska roll som ”brunskjortrörelsen”. Socialdemokratien är inte fascistisk – detta oavsett att socialdemokratiska ledare kan bete sig som svin – och att beteckna den som socialfascistisk fördunklar bara problemen och försvårar möjligheterna att utarbeta en riktig strategi och taktik.

Ett fascistiskt maktövertagande innebär att även socialdemokratien kommer att krossas som politisk rörelse. Just detta gör det möjligt att bilda proletära enhetsfronter med socialdemo-

kratin *mot* fascismen. De socialdemokratiska massorna och även delar av ledningen blir allt mer medvetna om att de kommer att krossas allteftersom den fascistiska rörelsen växer. Detta medvetande växer fram, utan att dessa socialdemokrater bryter med den socialdemokratiska ideologin eller lämnar det socialdemokratiska partiet.

Denna medvetenhet om vad som kommer att hända då fascisterna tar makten, kan – om en *riktig* enhetsfrontpolitik utformas – utgöra utgångspunkten för en verklig *aktionsenhet* mot fascismen *och* kapitalismen. Denna aktionsenhet kan därmed leda till, inte bara seger över fascismen, utan också krossandet av kapitalismen *och* inte minst en seger över den socialdemokratiska klassarbetspolitiken och den socialdemokratiska rörelsen överhuvudtaget! (Se *Mot kapitalismens världsoffensiv* från Komintern 21-22)

Detta förstod aldrig Kominterns ledning under den ”tredje perioden” (1928-34). Man trodde att *först* måste socialdemokratin besegras, innan man kunde besegra fascismen och krossa kapitalismen. Man förstod inte att socialdemokratin besegras *under och i kampen* mot den verkliga huvudfienden: KAPITALET.

I stället förde Komintern fram teorier som:

...huvudslagen måste riktas mot det socialdemokratiska partiet, och det måste göras klart för massorna att Hitlers parti och möjligheten av en Hitlerregering inte kan bekämpas om inte först den ”moderata flygeln” av fascismen, d v s SPD kastas övertända ... (Thälmann 1932, cit. efter Degras vol 3, s. 214)

Om vi inte vinner vår kamp mot socialdemokratin, kommer vi aldrig att besegra fascismen. (Thälmann 1931, cit efter Braunthal, s. 367)

eller Komintern i *Communist International*, maj 1931:

Det har sagts, att vår huvudfiende är fascismen. En sådan ståndpunkt innehåller i sig själv en stor fara, därför att den innebär ett stöd för socialdemokratin, som försöker rättfärdiga all sin uselhet och den borgerligt demokratiska regeringens alla avskyvärdheter, med – som de säger – det faktum att den är ”det mindre onda”. (Braunthal, s. 379)

Det är därför helt naturligt, att det bröt ut veritabla ramaskrin i Komintern, när t ex Trotskij förespråkade att man borde inrikta sig på att skapa enhetsfront med socialdemokratin mot den uppåtstigande nazismen. Vi tar upp ett exempel på vilka reaktioner Trotskij's förslag gav upphov till. I september 1932 (inför EKKI:s.12-e plenum) yttrade Thälmann (ordf. i KPD):

I sin pamflett om hur nationalsocialismen skall besegras ger Trotskij endast ett svar och det är att det tyska kommunistpartiet måste kämpa tillsammans med det socialdemokratiska partiet ... Antingen, säger han, gör kommunistpartiet gemensam sak med socialdemokraterna eller också är den tyska arbetarklassen förlorad för tio eller tjugo år. Detta är teorin hos en till ytterlighet bankrutt fascist och kontrarevolutionär. Detta är verkligen den värsta, farligaste och mest kriminella teori, som Trotskij konstruerat under dessa hans senaste år av kontrarevolutionär propaganda. (Cit. i Deutscher, s. 109)

Kommentarer är överflödiga – citatet talar för sig självt!

För att ge några historiska paralleller, skulle Kominterns linje under åren 1928-34, anpassad till den ryska revolutionen 1917, ha inneburit t ex att man inte skulle ha ställt parollen ”All makt åt sovjeterna” under perioden april-juli (majoriteten av sovjeterna var ju ”socialfascistisk”). Vidare skulle man vägrat att stödja Kerenskij-regimen mot Kornilovs uppror i augusti 1917 (varför skulle man försvara ”demokratin”?).

Utan jämförelser med läget i Tyskland f. ö., torde vem som helst, som har de mest rudimentära kunskaper om den ryska revolutionen 1917, inse att, om bolsjevikerna hade fört en sådan linje – då skulle det aldrig ha blivit någon Oktoberrevolution i Ryssland 1917. Troligtvis hade Ryssland fått en ny tsar eller en militärdiktatur av värsta reaktionära

slag. (Se också Lenin-citatet i slutet av artikeln)

4. Hur bekämpa fascismen?

För att förstå detta, ska vi först försöka skissera vad som händer i ett klassamhälle då det befinner sig i kris.

De två huvudklasserna i en kapitalistisk samhällsformation är bourgeoisin och proletariatet. Mellan dessa två huvudklasser finns småbourgeoisin och mellanskikt. Dessa ”mellanklasser” attraheras av både arbetarklassen och borgarklassen *politiskt*.

I situationer då samhället är i kris polariseras de politiska motsättningarna. Människorna börjar söka efter radikala politiska alternativ för att lösa krisen. ”Mittenpartier”, dvs vanliga borgerligt demokratiska partier förlorar alltmer sin dragningskraft. Småbourgeoisin och mellanskikten kommer därför att välja mellan reaktionära (borgerliga) eller revolutionära (proletära) lösningar. I detta läge kommer de vacklande skikten att välja den ”lösning”, som de tror har största möjligheten att lösa krisen.

Under sådana förhållanden är det oerhört farligt att göra eftergifter (som SPD gjorde i Tyskland) åt den reaktionära bourgeoisin, därför att en sådan politik ökar endast reaktionens dragningskraft på de vacklande skikten eftersom reaktionen för de vacklande skikten förefaller vara den starkare ”polen”. Dessutom demoraliseras arbetarklassen av en sådan politik av samma orsak.

Den enda möjligheten att dra till sig de vacklande mellangrupperna, är att arbetarklassen formerar sig som ett kraftfullt alternativ – att arbetarklassen *i handling* står enad och för en *klasspolitik*.

Om arbetarklassen är både politiskt och organisatoriskt splittrad och om arbetarklassen p g a denna splittring inte kan uppträda enligt *i handling* gentemot fascismen och kapitalet, då har de reaktionära krafterna stora utsikter att ”ta hem spelet”.

Vi skrev, att det är nödvändigt att formulera en klasspolitik för att arbetarklassen skall kunna attrahera och dra till sig de vacklande mellangrupperna. Detta är oerhört viktigt. Arbetarklassen har ingenting att vinna på att ”veckla ihop den röda fanan”, att göra eftergifter åt småbourgeoisin, utan kampen mot reaktionen måste ske på proletär grund – kampen måste föras klass mot klass, proletariatet mot bourgeoisin. (Detta påvisar också Lenin gång på gång under 1917 – se *Collected Works* vol. 24 och 25)

Det Komintern (och KPD) alltså borde ha gjort, det var att inbjuda och tvinga socialdemokraterna till gemensam kamp *mot* fascismen och *för* arbetarklassens påträngande ekonomiska och politiska intressen. Man skulle ha förklarat: ”Vi är oense med er i många frågor och den principiella skillnaden mellan socialdemokratien och oss kommer aldrig att försvinna för att vi bildar en aktionsenhet mot fascismen. Vi kommer heller inte att sticka under stol med dessa motsättningar, men vi har ett gemensamt intresse och det är att besegra fascismen. Låt oss därför försöka göra detta gemensamt etc etc”.

Att ställa sådana förslag till socialdemokratien innebär inte att man har några illusioner om de socialdemokratiska ledarna, utan bygger på att socialdemokratiens viktigaste *sociala* bas står att finna i arbetarklassen.

Om de socialdemokratiska ledarna hade avböjt ett sådant samarbete, skulle man ha försökt igen och återigen.

Ställda inför en sådan linje, skulle antingen SPD-ledarna *ha tvingats* till aktionsenhet med KPD (vilket är troligast), eller så skulle KPD ha haft utomordentliga möjligheter att avslöja SPD-ledarna och dra med stora delar av de socialdemokratiska arbetarna i kampen – mot SPD-ledarnas vilja.

Genom att man nu i stället krävde att de socialdemokratiska arbetarna också (och t o m främst!) skulle inrikta kampen mot de ”socialfascistiska” ledarna, omöjliggjorde man aktionsenhet även med de socialdemokratiska *massorna*, som vägrade lämna sina ledare och sitt parti (se ex. tidigare i artikeln).

Med den politik, som KPD förde i Tyskland, åstadkom man bara sin egen isolering från majoriteten av de tyska arbetarna. Denna isolering återspeglas t ex i det faktum att när KPD, mellan 1929 och 1932, sex (6) gånger uppmanade till generalstrejk, svarade första gången (i maj 1929) endast en (1) fabrik, på KPD:s uppmaning, medan de efterföljande gångerna *inte en enda* följde KPD:s paroller!

Det mesta KPD gjorde var ”fel”! Exempelvis lät man sig uteslutas ur de socialdemokratiska fackföreningarna, ja man t o m tyckte det var bra att man blev uteslutna och uppmanade de revolutionära arbetarna att gå in i den revolutionära fackföreningsrörelsen (RGO) i stället. På detta sätt lyckades man bara isolera sig själv från inflytande på de socialdemokratiska massorna.

Agerandet när det gäller den preussiska lantdagen isolerade KPD ytterligare, för att inte tala om de halvhjärtade försöken att skapa enhetsfronter med SPD – försök, som SPD-ledningen lätt kunde ”avslöja” som enbart manövrer. Underskattningen av den fascistiska faran är inte heller att förglömma. (Se vidare tidigare avsnitt i artikeln).

Nå, kanske någon invänder, KPD växte i alla fall hela tiden och detta borde väl tyda på att KPD:s politik inte var så dålig?

Nej, kamrater, orsaken till detta var *inte* att KPD:s politik var riktig! Orsaken var i stället den, att många verkligen sökte en socialistisk lösning, en *revolutionär* utväg ur krisen och därmed valde KPD *trots* dess brister. Detta att KPD kunde stärka sitt röstunderlag under perioden, *trots* sin felaktiga politik – detta visar verkligen vilka *potentiella* möjligheter, som fanns att lösa krisen på ett revolutionärt sätt.

Det kan i detta sammanhang vara lämpligt att påpeka det faktum, att det till stor del var *arbetslösa* arbetare som gick över från SPD till KPD. Detta p g a att KPD:s ”skenradikala polemik mot socialdemokratin tycktes dem vara riktig” (Abendroth s. 112, se också Borkenau s, 563 ff). Enligt *New Left Review* nr 61 (s. 92) var våren 1932 85% av KPD:s medlemmar arbetslösa. Detta att de arbetslösa i stor utsträckning organiserade sig i KPD, medan de arbetande stannade kvar i SPD, var ytterligare ett problem som splittrade arbetarklassen och isolerade KPD från massorna av arbetande. Nödvändigheten av en enhetsfront mot fascismen visas därmed än en gång.

En *riktig* enhetsfrontspolitik från kommunisternas sida hade – som tidigare påpekats – kunnat stoppa fascismen och även utgjort de första stegen fram mot ett krossande av kapitalismen. Det är inte här fråga om att ha några illusioner om hur de socialdemokratiska ledarna skulle ha stått i slutskedet av *den* kampen – de flesta skulle med stor sannolikhet ha slutat på andra sidan om barrikaderna. Men vitsen med enhetsfronttaktiken är just den, att kampen mot arbetarklassens huvudfiender blir en skola för revolutionen.

Kampens egen dynamik kommer att stärka och medvetandegöra arbetarklassen om att den måste gå vidare – och om kommunisterna har en riktig strategi och taktik, då kan kampen ledas vidare till en kamp om den politiska makten.

Klantskallarna i Kominterns och KPD:s ledning fattade inte (eller ville inte fatta) detta. Man fortsatte gladeligen ut i träsket och drog därmed med sig stora delar av den tyska (och österrikiska) arbetarklassen ner i detta träsk. I stället för en proletär revolution i Tyskland fick vi en nazistisk diktatur. Fortsättningen känner vi till – men följetongen har inte tagit slut än! *Hur skall den sluta???*

III. Komintern och kampen mot fascismen under folkfrontsperioden

Här är inte platsen för att göra en grundlig genomgång av Kominterns folkfrontspolitik – till denna fråga får vi lov att återkomma. Vi konstaterar endast att Komintern, efter svängningen -34, övergick från en vänstersektaristisk linje till en högeropportunistisk. Det gällde nu inte längre att bara försöka ena arbetarklassen, utan alla borgerliga demokrater. För att kunna gå iland med en sådan politik övergav man i praktiken allt mer av den kommunistiska självständigheten. Vidare, den politiska plattform som man försökte ena alla dessa borgerliga demokrater på byggde inte på arbetarklassens kamp mot bourgeoisin, utan enbart på ett försvar av borgerligt demokratiska rättigheter och reformer. Arbetarklassens självständiga kamp *underordnades* därmed borgarklassens kamp för borgerlig demokrati.

Denna politik fick bl a till följd, att kommunistpartiet i Frankrike försökte stoppa arbetarklassens strejkkamp. Parollen ”Allt igenom folkfronten, allt för folkfronten!” blev ledstjärna för det franska kommunistpartiet.

I Spanien innebar politiken att arbetarklassens erövringar 1936 (arbetarmilis, övertagande av industrier, arbetarkontroll etc. och kollektiviseringen på landsbygden) likviderades under motiveringen att den socialistiska revolutionen inte stod på dagordningen, utan bara försvaret av den borgerliga demokratin mot fascismen. Resultatet är välkänt – Franco sitter fortfarande vid makten i Spanien.

I Latinamerika inställdes kampen mot USA-imperialismen, eftersom USA var ”antifascistiskt” och därmed en allierad i kampen mot fascismen. Resultatet blev att kommunistpartierna förlorade det mesta av de byggt upp och förvisades till en marginalposition som de aldrig lyckats hämta sig ifrån.

I Vietnam medförde politiken att man slutade bekämpa den franska imperialismen (se *Vietnams Arbetarpartis Historia*⁶), med liknande resultat som i Latinamerika. Partiet splittrades dessutom. Här lyckades de indokinesiska kommunisterna dock under kampen mot de japanska fascisterna återskapa sitt förtroende och efter andra världskriget gå ut starkare än någonsin och till slut också genomföra ett framgångsrikt folkkrig, som ännu inte är slutfört.

I Kina tvingades Mao ta upp kamp mot EKKI-representanten Wang Mings ”Allt igenom enhetsfronten”-linje, som svarade mot linjen i Frankrike. Det var endast p g a Maos m fl *kamp* mot denna linje, som KKP lyckades leda den kinesiska revolutionen till seger.

När det gäller förhållandet till socialdemokratin, förändrades Kominterns linje radikalt vid folkfrontspolitikens införande. Stämplingen av socialdemokratin som ”socialfascistisk” försvann.

Eftersom man inte ville erkänna att man hade haft fel under perioden 28-34, framförde man teorin att socialdemokratin (helt plötsligt?) hade ändrat karaktär.

Alla dessa orsaker tillsammans gör det svårare, och i en del länder direkt omöjligt för socialdemokratin att fortfarande upprätthålla sin roll som bourgeoisins huvudstöd. (Dimitrov s. 104)

Man började t o m sprida *illusionen*, att det skulle bli möjligt att slå samman de socialdemokratiska och kommunistiska partierna till ett ”enhetligt politiskt massparti”. (Se Dimitrov s. 85 ff)

Nåväl, vi ska inte längre uppehålla oss vid folkfrontspolitikerna – vi lämnar den åt sitt öde

⁶ På marxistarkivet: [Vietnams Arbetarpartis historia 1930-70](#)

tills vidare. Det som här intresserar mest, är den värdering Komintern gjorde av den tidigare perioden.

Vi upptäcker rätt snart att Komintern erkänner att det gjordes sekteristiska fel i de *enskilda sektionerna* – man erkänner emellertid inte, att dessa misstag gjordes med Komintern-ledningens goda minne och t o m på order av Komintern-ledningen.

Då man läser Dimitrov (se t ex s. 17 ff), får man faktiskt intrycket att han på allvar vill få oss att tro att partiledarna endast ”missförstått” Kominterns ”riktiga linje”. Hur de partiledare, som själva var med om att utforma Kominterns politik på Komintern-kongressen 1928 och vid de efterföljande EKKI-plena, kunde missförstå sin egen politik – det förblir en gåta!

Dimitrov påpekar helt riktigt:

De kommunistiska partierna åter var inte tillräckligt starka för att utan och mot socialdemokratin resa massorna och föra dem till avgörande kamp mot fascismen. (Dimitrov s. 17)

Dimitrov påvisar däremot inte, det som tidigare påvisats i denna artikel, att även Kominterns ledning ansåg att kampen mot fascismen i första hand måste vara en kamp mot socialdemokratin (”socialfascismen”) och att det därför inte var möjligt att samarbeta med socialdemokratin mot fascismen.

Dimitrov påvisar vidare helt riktigt:

Det har inom våra led förekommit en otillåtlig underskattning av den fascistiska faran, vilken underskattning ända hittills inte övervunnits överallt. (Dimitrov s. 21)

Dimitrov ”glömmer” även här att påvisa, att denna ”underskattning” också delades av Kominterns ledning.

För att bortförklara KPD:s vansinniga politik skyller Dimitrov på enskilda ledare, t ex Heinz Neumann:

När nationalsocialismen redan blivit en hotfull massrörelse i Tyskland förklarade sådana kamrater som Heinz Neumann, för vilka Brüning's regering redan var den fascistiska diktaturens regering, skrytsamt ”om det hitlerska ’tredje riket’ någonsin kommer, så bara en halvannan meter under jorden, men ovan jorden kommer vi att ha den segerrika arbetarmakten”. (Dimitrov s. 22)

Att uttalanden liknande HN:s också finns att tillgå från ordförande Thälmann (som nu satt i nazistiskt fångläger och därför ärades på Kominterns kongress) och dessutom från Kominterns ledning (EKKI) – det talar inte Dimitrov om.

I verkligheten tillhörde Neumann faktiskt f.o.m. hösten 1932 ”de vettigare” i KPD:s ”triumvirat (Neumann, Remmele, Thälmann).⁷ I oktober 1932 förde HN fram idén att man borde försöka bilda enhetsfront med sossarna mot fascismen och att man därför också borde ”tona ner på kampen mot socialdemokratin” (Braunthal, s. 379). Följden blev endast att HN avsattes från ”triumviratet” och ersattes av Wilhelm Pieck!

⁷ I själva verket hade Neumann och Remmele varit kritiska mot den förda politiken mycket längre än så. De hade bl a varit emot försöket att stöta den socialdemokratiska preussiska delstatsregeringen 1931 (”Röda folkomröstningen”) och förespråkade en enhetslinje gentemot socialdemokratin. De utsattes för hårda påtryckningar att ändra linje (inklusive från Stalin personligen när de 1931 var i Moskva), och de började också redan detta år att avsättas från ledande positioner i partiet. Den kritik som framfördes mot dem offentligt var ofta ganska luddig, men då och då får man lite mer kött på benen, t ex när Kominterns sekreterare Manuiskij vid ett EKKI-möte i november 1933 skarpt kritiserade dem för deras avvikande ståndpunkt i bl a ”Röda folkomröstningen”. Manuiskij sade då att den visade att ”Neumann och Remmele fastnat i det socialdemokratiska träsket” (D. Manuisky, *Revolution, Crisis, Fascism and War*, s 11-12, London 1934) – *MF anm.* 2010

Nej, Dimitrovs ”analys” av politiken 1928-34 är inte en ärlig analys. Det är en oärlig, opportunistisk analys, vars huvuduppgift är att skydda Komintern mot kritik och i stället skylla på enskilda ledare (”syndabockar”) i de olika sektionerna av Komintern.

Vi kan därför inte få någon förståelse av Kominterns politik under ”tredje perioden”, genom att huvudsakligen studera Dimitrov – snarare är hans analys ämnad fördunkla det verkliga händelseförloppet.

Tillägg

Många i KPD och övriga Kominternsektioner brukade skylla på att det inte var möjligt att samarbeta med de socialdemokratiska ledarna p g a att dessa var så svinaktiga och ruttna i sin politik. Detta visar bara att man låtit *hatkänslorna* (som i och för sig kan vara förklarliga) mot de utan tvivel snuskiga SPD-ledarna, ta överhanden över *förnuftet*. Även Lenin mötte liknande argument i bolsjevikpartiet. I artikeln ”Om parollerna”, som skrevs i juli 1917, påpekar Lenin:

Det vore det största misstag att tro att det revolutionära proletariatet vore i stånd att, så, att säga, av ’hämnad’ på socialistrevolutionärerna och mensjevikerna för att de understödjer bolsjevikernas krossande, arkebuseringarna vid fronten och arbetarnas avväpnande, ’vägra’ att understödja dem mot kontrarevolutionen. En sådan frågeställning vore för det första att föra kälkborgerliga moralbegrepp över på proletariatet (ty *för sakens bästa* kommer proletariatet ständigt att understödja inte endast den vacklande småbourgeoisin utan även storbourgeoisin), den vore för det andra – och det är det viktigaste – ett kälkborgerligt försök att ersätta sakens politiska innerbörd med ’moraliserande’. (Lenin: *Samlade skrifter i urval*, band. 11 s. 57)

Förkortningar som används i texten:

EKKI = Kominterns exekutivkommitté

ADGB = Allgemeine Deutscher Gewerkschaftsbund (Tysklands ”LO”)

RGO = Revolutionärs Gewerkschafts-Opposition (KPD:s fack-org.)

KPD = Kommunistische Partei Deutschlands

SPD = Sozialdemokratische Partei Deutschlands

NSDAP = Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

SA = Sturmabteilung (de nazistiska stormtrupperna)

SS = Schutzstaffel

Inprekorr = Internationale Press-Korrespondenz

Litteratur som refereras i texten:

Abendroth: *Utopi och verklighet* (Tema-pocket) [[Utopi och verklighet](#)]

Borkenau: *World Communism* (Ann Arbor)

Braunthal: *History of the International 1914-43* (Nelson -67)

Degras: *The Communist International, Documents* vol. 2 och 3 (London/NY 1960 & -65)

Deutscher: [Den förvisade profeten](#) (Coeckelberghs)

Dimitrov: *Enhetens och folkfrontens problem* (Arbetarkultur -39)

Eudin and Slusser: *Soviet Foreign Policy 1928-34* vol 1 (Hoover)

[Kommunistiska internationals program](#) (KT:s skriftserie nr 4/1971)

Lewis: *Economic Survey 1919-39* (Unwin)

Mandel (ed.): *50 years of World Revolution (1919-67)* (Merit)

Stalin: *Leninismens problem*

Stalin: *Works* vol. 6 (Moskva 1953)

Teser om taktiken ... (Komintern) – *Röda Häften 3/4* (Partisan)

Weber: *Die Wandlung des deutschen Kommunismus* (Europäische Verlagsanstalt -69)

Weber: *Der Deutsche Kommunismus – Dokumente* (Köln-Berlin -63)

Annan litteratur:

Häftet för kritiska studier nr 2-3, 4, 6-703

Gustavsson/Wickman: *Marxism eller trotskism* (Oktober)

Nolte: [De fascistiska rörelserna](#) (Aldus)

Sweezy: *Teorin för den kapitalistiska utvecklingen* (Tema)

Svensson: *Korporativismen i Sverige*

Svensson: *Vägen till det fjärde riket*

Trotsky: *The Struggle Against Fascism in Germany* (Pathfinder) [på svenska: [Kampen mot nazismen i Tyskland.](#)]

Zenit: nr 16, 17, 18 -70 [[Zenit-artikel om Komintern.](#)]

Kommunist nr 9-11. [[KOMMUNIST om SKP/Vpk](#)]

Umeå den 22.6-72 (reviderad 1.1-73)

Martin F.

Ytterligare lästips på marxistarkivet (2013):

Dokument från Komintern:

[Tysklands Kommunistiska Parti och kampen mot fascismen perioden 1928-35.](#) Värdering framlagd av Komintern (publicerad i februari 1935).

[Kommunistiska internationalen om fascismen.](#) Komintern-dokument 1922-1935.

Artiklar/böcker:

Chris Bambery: [Nazisterna och överklassen](#) (bokrecension)

Daniel Guérin: [Fascism och storfinans](#) (klassisk bok)

Gunnar Gunnarson: [Fascism och klassherravälde](#) (bok)

Bo Gustafsson m fl: [Debatt: Kampen mot nazismen i Tyskland](#) (debatt i maoistiska SKP)

Anders Hagström: [Den tyska kommunismens tragedi](#)

Manuel Kellner: [Att förstå fascismen för att bekämpa den](#)

Thalheimer: [Om fascismen](#) (klassisk text från 1928)